

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
SESTRINSTVO-MENADŽMENT U SESTRINSTVU

Daniela Višković

VRŠNJAČKO NASILJE MEĐU OSNOVNOŠKOLCIMA RURALNIH I URBANIH
SREDINA

Diplomski rad

Rijeka, 2023

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HEALTH STUDIES
GRADUATE UNIVERSITY STUDY OF NURSING
MANAGEMENT IN NURSING

Daniela Višković

PEER VIOLENCE AMONG ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN RURAL
AND URBAN AREAS

Master thesis

Rijeka, 2023

Mentor rada : prof.dr.sc. Jasminka Zloković

Diplomski rad obranjen je dana _____ na Fakultetu zdravstvenih studija
Sveučilišta u Rijeci,

pred povjerenstvom u sastavu:

1. _____

2. _____

3. _____

Izveštće o provedenoj provjeri izvornosti studentskog rada

Opći podatci o studentu:

Sastavnica	Fakultet zdravstvenih studija
Studij	Diplomski sveučilišni studij Sestrinstvo-menadžment u sestrinstvu
Vrsta studentskog rada	Diplomski rad
Ime i prezime studenta	Daniela Višković
JMBAG	0351014215

Podatci o radu studenta:

Naslov rada	Vršnjačko nasilje među osnovnoškolcima ruralnih i urbanih sredina
Ime i prezime mentora	prof.dr.sc. Jasminka Zloković
Datum predaje rada	5.6.2023.
Identifikacijski br. podneska	2109579731
Datum provjere rada	6.06.2023.
Ime datoteke	Vis_kovic_diplomski_rad.docx
Veličina datoteke	265.32K
Broj znakova	106051
Broj riječi	19797
Broj stranica	66

Podudarnost studentskog rada:

Podudarnost (%)	6%
-----------------	----

Izjava mentora o izvornosti studentskog rada

Mišljenje mentora	
Datum izdavanja mišljenja	12.06.2023
Rad zadovoljava uvjete izvornosti	☒
Rad ne zadovoljava uvjete izvornosti	☐
Obrazloženje mentora (po potrebi dodati zasebno)	

Datum

17.06.2023

Potpis mentora

SADRŽAJ

1	UVOD	1
1.1	Oblici vršnjačkog nasilja	2
1.2	Obilježja nasilnika	4
1.3	Obilježja žrtve.....	5
1.4	Utjecaj obitelji na nasilno ponašanje	6
1.5	Utjecaj vršnjaka na nasilno ponašanje.....	8
1.6	Mediji kao uzrok nasilnog ponašanja	10
1.7	Posljedice vršnjačkog nasilja.....	12
2	CILJEVI I HIPOTEZE	14
3	ISPITANICI I METODE	15
3.1	Ispitanici	15
3.2	Postupak i instrumentarij	15
3.3	Statistička obrada podataka	16
3.4	Etički aspekti istraživanja.....	16
4	REZULTATI.....	17
5	RASPRAVA	41
6	ZAKLJUČAK.....	48
7	LITERATURA	50
8	PRIVITCI.....	53
9	ŽIVOTOPIS.....	60

SAŽETAK

Cilj rada je bio istražiti javlja li se vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima u urbanim ili ruralnim sredinama te postoje li spolne razlike u učestalosti činjenja i trpljenja fizičkog, verbalnog, socijalnog, ekonomskog, kulturalnog i elektroničkog nasilja.

Pretpostavka je bila da se vršnjačko nasilje češće javlja među osnovnoškolcima urbanih nego osnovnoškolcima ruralnih sredina te da dječaci češće čine ali i trpe neki oblik vršnjačkog nasilja. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 149 učenika sedmih razreda četiri osnovne škole ruralne i dvije osnovne škole urbane sredine. Instrument koji je korišten u istraživanju je anketni upitnik konstruiran za potrebe ovog istraživanja koji je sadržavao pitanja otvorenog i zatvorenog tipa sa pitanjima o počinjenom i doživljenom vršnjačkom nasilju kao i općenita pitanja. Postavljene su hipoteze da je vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima urbanih sredina nego osnovnoškolcima ruralnih sredina, da dječaci češće čine vršnjačko nasilje nego djevojčice te da dječaci češće trpe neki oblik vršnjačkog nasilja nego djevojčice. Statistička značajnost potvrdila se kod pojedinih pitanja i to vezano uz izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama, zatim kod pitanja ukoliko ti se nešto dogodilo što si napravio, s kim si razgovarao, tko ti je pokušao pomoći, kome bi se obratio za pomoć. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da je nasilje prisutno među osnovnoškolcima, ali isto tako i da nema statistički značajne razlike kojom bi se potvrdile postavljene hipoteze.

Ključne riječi: osnovna škola, ruralna sredina, urbana sredina, vršnjačko nasilje

ABSTRACT

The aim of this paper was to determine whether peer violence occurs more often among elementary school students in urban or rural areas and whether there are external differences in the frequency of committing and suffering physical, verbal, social, economic, cultural and electronic violence.

The assumption was that peer violence occurs more often among urban elementary school students than among rural elementary school students, and that boys more often commit and suffer from some form of peer violence. A total of 149 seventh-grade students from four rural elementary schools and two urban elementary schools participated in the research. The instrument used in the research is a survey questionnaire constructed for the purpose of this research, which contained open and closed questions with questions about committed and experienced peer violence as well as general questions. It was hypothesized that peer violence is more common among elementary school students in urban areas than among elementary school students in rural areas, that boys more often commit peer violence than girls, and that boys more often suffer from some form of peer violence than girls. Statistical significance was confirmed for certain questions related to avoiding, ignoring, gossiping, exclusion from groups on social networks, then for the question if something happened, what did you do, who did you talk to, who tried to help, who would you turn to for help. The results of this research showed that violence is present among elementary school students, but also that there are no statistically significant differences that would confirm the hypotheses.

Key words: elementary school , peer violence, rural areas, urban areas

1 UVOD

Vršnjačko nasilje je nepoželjno i asocijalno ponašanje i sve učestalija pojava. Vršnjačkim nasiljem se smatra kada jedno ili više djece namjerno i učestalo napada, uznemiruje ili ozljeđuje drugo dijete. Glavni akteri vršnjačkog nasilja su djeca koja se ponašaju nasilno i djeca koja trpe nasilje. Međutim, prema znanstveno- stručnoj literaturi razrađuju se i druge uloge koje imaju vršnjaci kao neposredni sudionici nasilja. Svjetska istraživanja pokazuju da je vršnjačko nasilje vrlo raširena pojava i prisutno je bez obzira na vrstu i veličinu škole. Iako većina škola u Republici Hrvatskoj ima status „mjesta nulte tolerancije na nasilje“, u praksi se pokazalo da to nije uvijek tako (1). Upitno je koliko su škole organizirane, postoji li dovoljan broj stručnih radnika te reagira li se u školama adekvatno na problem. Podaci istraživanja u Republici Hrvatskoj pokazuju da gotovo svako četvrto dijete svakodnevno trpi neki oblik vršnjačkog nasilja te da nasilno ponašanje među vršnjacima raste s dobi i vrhunac dostiže u završnim razredima osnovne škole. Učenici mogu biti izloženi raznim vrstama nasilnog ponašanja, od verbalnog, fizičkog, seksualnog, socijalnog do elektroničkog (2). Istraživanje provedeno među učenicima šestog i sedmog razreda je pokazalo da su učenici sedmog razreda češće doživjeli neki oblik vršnjačkog nasilja kao tjelesno, verbalno nasilje, različite prisile te socijalnu izolaciju. Razlog tome može biti što su djeca starija to je pojava nasilja veća, a samim time veća i težina nasilništva. Ukoliko se problemi djece i mladih zanemare ili se ne pruži adekvatna pomoć, mogu izazvati različita asocijalna ponašanja. Ignoriranje te nereagiranje ili čak umanjivanje problema može značiti podržavanje nasilja (3). Vršnjačko nasilje može imati trajne posljedice na mentalno zdravlje kako žrtve tako i počinitelja. Istraživanja pokazuju da najveći rizik za razne psihosocijalne i zdravstvene probleme imaju upravo djeca koja se ponašaju nasilno, a ujedno i trpe nasilje (4). Pojavnost vršnjačkog nasilja češća je u gradskim (5) i prigradskim, a najmanja u seoskim sredinama (6). Također se zapažaju i razlike u pojavnosti vršnjačkog nasilja u odnosu na spol učenika pa tako dječaci češće čine, ali i trpe neki oblik vršnjačkog nasilja. Zlostavljani učenici najčešće ne prijavljuju nasilje ili ga prijave kad su posljedice već vidljive. Većina razloga potječe od srama ili straha da neće dobiti odgovarajuću zaštitu odraslih te da će se prijavljivanjem zlostavljači osvetiti (7). Djeca očekuju da njihovi roditelji prema njima imaju razumijevanja, povjerenje i ljubav te ukoliko se ta očekivanja ne ostvare, kod djeteta se može javiti osjećaj odbačenosti i nezadovoljstva što predstavlja faktor rizika za pojavu vršnjačkog nasilja. Pored roditelja važnu ulogu za razvoj nasilnog ponašanja imaju i vršnjaci. Grupe vršnjaka imaju utjecaj na mišljenje djeteta o drugima ali i samom sebi. Nasilnici među vršnjacima pronalaze osobe koje su im slične po ponašanju jer od njih dobivaju

podršku (8). Kako se nameću skupini, nasilnici oko sebe pokušavaju okupiti vršnjake istomišljenike, a grupa im omogućava da se osjećaju sigurno, moćno i samopouzđano. Nasuprot tome, djeca žrtve nasilja najčešće reagiraju strahom ili se pokušavaju obraniti što napadači koriste kao razlog za novu agresiju. Vršnjačkom nasilju svakako treba posvetiti veliku pozornost u pedagoškoj praksi. Važno je prepoznati nasilje i dijete ozbiljno shvatiti te prevenirati širenje neprimjerenog ponašanja u smislu da to postane način rješavanja problema (9). Obzirom na aktualnost teme, cilj ovog rada bio je istražiti je li pojavnost vršnjačkog nasilja češća među osnovnoškolcima ruralnih ili urbanih sredina Istarske županije. Doprinos struci je istraživanje kojim se dobio uvid u stanje obzirom na problematiku vršnjačkog nasilja među osnovnoškolcima, a time mogućnost za poboljšanje preventivnih aktivnosti u školama i izvan nje s namjerom da se pojavnost vršnjačkog nasilja umanja ili spriječi.

1.1 Oblici vršnjačkog nasilja

Tijekom perioda odrastanja, većina ljudi se susretne s nekim od oblika nasilja među vršnjacima. Vjerovalo se da je to normalan dio u odrastanju te da takva iskustva mogu pomoći djeci da postanu jača. Međutim, dokazano je da vršnjačko nasilje, posebno ako mu je dijete izloženo tijekom duljeg vremenskog razdoblja, negativno utječe na njegov psihički i fizički razvoj. U nekom prošlom vremenu, odrasli često puta nisu imali razumijevanja za djecu koja su trpjela nasilje, a ni u školama se po tom pitanju nije ništa poduzimalo (2).

Prva istraživanja vezana uz fenomen nasilja među vršnjacima provedena su u skandinavskim zemljama 1970-ih godina 20-og stoljeća (10). Olweus je dao definiciju vršnjačkog nasilja u kojoj navodi da „ je učenik zlostavljan kad je ponavljajuće i trajno izložen negativnim postupcima od strane jednoga ili više učenika“. Prema ovoj definiciji se nasilje ponavlja kroz duže vremensko razdoblje (11). Nasilje među vršnjacima može biti izravno i neizravno. Izravno nasilje je otvoreni napad na žrtvu, a neizravno se odnosi na namjerno isključivanje iz grupa te socijalnu izolaciju (12), a tu su još pritisak grupe kao i odbijanje komunikacije (9). Prema literaturi, dva su osnovna oblika nasilja i to fizičko i verbalno, a novije podjele uključuju još i relacijsko ili emocionalno, zatim ekonomsko, seksualno, kulturalno (10) i elektroničko (2). Kad se govori o spolu i žrtve i nasilnici mogu biti oba spola. Da su dječaci agresivniji od djevojčica je stereotip koji je još uvijek prisutan (13), međutim kao što istraživanja pokazuju dječaci su ipak u većoj mjeri agresivniji i nasilniji od djevojčica, a obzirom da su fizički jači koriste izravne oblike nasilja kao što je fizičko nasilje. Isto tako češće i doživljavaju tjelesno

nasilje od svojih vršnjaka (2). Djevojčice su sklonije neizravnim oblicima vršnjačkog nasilja kao što je verbalno i socijalno nasilje koje uključuje ogovaranje, socijalnu izolaciju, omalovažavanje i drugo (14).

Prema literaturi, fizičko ili tjelesno nasilje smatra se jednim od najučestalijih oblika nasilja i čini trećinu svih oblika nasilja. Obzirom da je svaki oblik nasilja sam po sebi štetan za žrtvu, nasilnici vrlo često i kombiniraju različite oblike nasilja kako bi napad na žrtvu bio što jači (15). Fizičko nasilje se očituje kao „ stalna lupkanja nekoga po glavi- rukom, šakom ili nekim predmetom, učestala i gruba štipanja, učestali ubodi olovkom ili drugim šiljatim predmetima, udaranje laktovima u leđa i rebra pod izlikom slučajnosti, podmetanja noge s namjerom da se dijete udari ili teže ozlijedi, sklonost izmicanju stolca, prisiljavanje slabijeg ili mlađeg da nosi tuđe stvari- posebice teže“ (9). Isto tako u fizički oblik agresije spada još i pljuvanje, grebanje, ugriz, zakretanje ruke, uništavanje žrtvine imovine i odjeće (15). Kako nasilnici među vršnjacima postaju stariji i odrasliji tako su i njihove metode nasilja agresivnije (10).

Verbalno zlostavljanje se temelji na riječima pri čemu se osobu nastoji osramotiti i povrijediti. Najčešće je to nazivanje pogrđnim imenima te zadirkivanje (10). Riječ ima izrazito jaku moć, bezbolna je za nasilnika, a može štetno i demoralizirajuće djelovati na osobu kojoj je upućena. Ukoliko takvo stanje traje, osoba slabi te ju je idući put lakše napasti. Dijete koje je gotovo svakodnevno predmet izrugivanja polako se isključuje iz društva. Verbalno nasilje podjednako koriste dječaci i djevojčice i vrlo često može biti začetnik ostalih vrsta nasilja (15).

Socijalno nasilje je namjerno isključivanje žrtve iz društva, grupa ili zajedničkih aktivnosti kao i ignoriranje. Vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi spada u kulturalno nasilje, a ekonomsko nasilje uključuje iznuđivanje, krađu novaca (16) ili stvari (10). U novije vrijeme spominje se i elektroničko nasilje. To je oblik nasilja koji se vrši putem elektroničkih uređaja kao što su računala ili mobilni telefoni i to najčešće putem elektroničke pošte ili društvenih mreža na internetu. Uključuje prijetnje, širenje neistina, informacija koje osobi mogu biti izrazito štetne, korištenje tuđim identitetom, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama ili listi prijatelja, slanje prijetećih i uznemirujućih poruka, kao i grubo sukobljavanje. Takvoj vrsti nasilja djeca mogu biti izložena kontinuirano tijekom 24 sata što ga čini izrazito štetnim, obzirom da dijete gubi ne samo sigurnost već i privatnost (17). Takva vrsta nasilja u mnogo slučajeva može biti i anonimna obzirom da počinitelji često prikrivaju identitet.

Na početku čak i bezazlena igra u kojoj sudjeluje dijete koje je mirno, nije sklono svađi, koje ima poljuljani osjećaj sigurnosti ili nije naviklo da se brani može rezultirati nasiljem. Djeca

koja su žrtve često su vrlo pristojna i uspješna i kao takva izazivaju zavist ostale djece koja bi vjerojatno htjela biti kao oni. Ima slučajeve kada djeca dolaze iz drugih sredina te bivaju ismijavana zbog npr. načina odijevanja ili govora, a isto tako i djeca koja žive s jednim roditeljem, lošijeg su imovinskog stanja ili pripadaju nekoj nacionalnosti, vjeri ili etničkoj skupini različitoj od nasilnika. Nasilnici često koriste žrtve koje su u strahu ili se pokušavaju obraniti kako bi imali razlog za novu agresiju. Ukoliko se takva djeca počinju žaliti nekome, nailaze na otpor i proglašava ih se kukavicama, lažljivcima, slabićima, maminim mazama. Odrasli na početku zanemaruju dječje riječi i ne smatraju dječja zadirkivanja ozbiljnim situacijama te misle kako bi djeca među sobom trebala riješiti probleme.

Kao rezultat nepravovremenog prepoznavanja nasilja najčešće kod djeteta rezultira osjećajem krivnje, neshvaćenosti, dijete se osamljuje i ne vidi nikakvu daljnju perspektivu. Ukoliko se sazna za problem, zlostavljači i dalje ne odustaju od novog zlostavljanja, a dijete se socijalno izolira. Tako izolirano dijete prisutno je fizički ali ga se ne primjećuje, prekida se komunikacija s njim i bude ignorirano pa se osamljuje. Vršnjaci ga ne pozivaju na igru, izlete, rođendane, izbjegavaju ga. Postaje nepoželjno u svim aktivnostima, nitko ne želi sjediti s njim u klupi, ne daju mu se važne informacije o zadaći i općenito o aktivnostima razreda (9).

1.2 Obilježja nasilnika

Da bi se razumjelo nasilništvo, potrebno je poznavati obilježja nasilnika i žrtve. Kad se govori o nasilnicima u školi, osobine koje oni posjeduju su da zastrašuju druge učenike, rugaju se, prijete, ismijavaju, udaraju, guraju, gađaju i oštećuju imovinu svojih kolega (11). Svakojakim prijetnjama tjeraju drugu djecu da rade onako kako nasilniku odgovara, a manipulacijom žrtvu drže u strahu, prisiljavaju je na šutnju te raznim verbalnim i neverbalnim gestama podsjećaju što bi joj se moglo dogoditi (14). Takvo ponašanje mogu usmjeriti prema više učenika i prvenstveno kao metu odabiru učenike koji su slabiji ili relativno bespomoćni. Mnogi nasilnici imaju i svoje „pomoćnike“ koji za njih zlostavljaju dok oni ostaju po strani.

Kad se govori o spolu, nasilje među dječacima je očitije, oni češće koriste fizičko nasilje obzirom da imaju potrebu pokazati svoju tjelesnu moć, a verbalne sposobnosti su im slabije izražene. Nasilje među djevojčicama je teže otkriti jer one koriste podmukla sredstva zlostavljanja kao što je ogovaranje, klevetanje te manipulaciju među odnosima u razredu, a sve u cilju da se utječe na prijateljske odnose (11,14). Kad se govori o dječacima nasilnicima

njihova su obilježja da su obično tjelesno snažniji od ostalih u razredu, a posebno od svojih žrtava. U njima postoji izrazita potreba da podčinjavaju ostale učenike i hvale se izmišljenom ili stvarnom nadmoći. Vrlo su impulzivni, razdražljivi, teško se prilagođavaju postavljenim pravilima, teško prihvaćaju zabrane, a probitak nastoje postići varanjem. Vrlo često nisu strašljivi i imaju visoko mišljenje o sebi, a istodobno su i bez suosjećanja prema žrtvi. Drski su i prkosni prema odraslima, a posebno prema nastavnicima i roditeljima pa tako i njih mogu zastrašivati. Upadaju u „loše društvo“ i skloni su antisocijalnom ponašanju kao što je opijanje, krađa i općenito vandalizam. U osnovnoj školi su nasilnici omiljeniji i dobivaju podršku jednog relativno malog broja vršnjaka, a kad se govori o školskom uspjehu, nasilnici mogu biti ispod, iznad ili prosječnog školskog uspjeha.

Rizični čimbenik za nastanak agresivnog ponašanja svakako je roditeljski odgoj. Česte svađe u obitelji s neprimjerenim odgojnim metodama stvaraju nesigurnu okolinu za dijete (11). Djeca koja su u obiteljima izložena raznim teškoćama, nisu navikla na pravila ponašanja koja su socijalno prihvaćena, a isto tako nisu poučavana vezano uz odgovorno ponašanje prema stvarima, sebi i prema drugima (9). Važno je da roditelji djetetu postave i određene granice kao i pravila ponašanja, ali bez tjelesnog kažnjavanja. Ukoliko roditelji dopuštaju nasilno ponašanje, vjerojatno je da će dijete biti sve nasilnije, a isto tako i ukoliko roditelj u najranijoj dobi nije pridavao dovoljno ljubavi i pažnje djetetu, povećava se rizik od kasnijeg nastanka agresivnog ponašanja. Jednu od uloga u razvoju agresivnosti kod djeteta ima i temperament, pa tako temperamentniji dječaci češće imaju rizik za nastanak agresivnog ponašanja (11).

1.3 Obilježja žrtve

Prema Olweusu žrtve su učenici koji su mirniji, pasivni, sramežljivi, lako ih je rasplakati, tjelesno su slabiji, nesigurni, utučeni i nesretni, boje se ozljeda, imaju lošu koordinaciju i tjelesno nisu sposobni za borbu ili sportove. Takvi učenici se bolje slažu s odraslima nego s vršnjacima (11).

Znakovi koji upućuju da učenik može biti žrtva nasilja jesu da se drugi šale na njihov račun, zadirkuju ih, rugaju im se i omalovažavaju ih, ponižavaju, prijete, podčinjavaju ih. Fizički nasrcu na njih, udaraju ih, guraju, često puta bivaju uvučeni u sukobe ili svađu, a iz takvih situacija se izvuku plačući. Često imaju modrice ili ogrebotine bez objašnjenja, poderanu odjeću i uništen pribor za školu. Tijekom odmora nastoje biti u blizini nastavnika, često puta bivaju

isključeni iz grupe vršnjaka pa se čini kako uopće nemaju prijatelja s kim bi podijelili svoje slobodno vrijeme. Boje se odlaska u školu, apetit im slabi, imaju stalne bolove u trbuhu kao i glavobolju, loše spavaju, gube interes za školu i često puta traže od roditelja dodatni novac kako bi nasilniku namirili obaveze. Čine se potištenima, utučenima, nesigurnima i bojažljivima, a uspjeh u školi postepeno ili iznenada slabi (11).

Viktimizacija je povezana s brojnim problemima kao što je nisko samopoštovanje, anksioznost i depresija, a isto tako i mnogim drugim poteškoćama u međuljudskim odnosima kao slabo prihvaćanje, malo prijatelja ili čak nimalo te odbacivanje od strane vršnjaka. Učenici koji su nesigurni, kod vršnjaka mogu potaknuti agresiju, a odabirom takvih žrtava koje su nesigurne i odbačene od grupe vršnjaka, nasilnici signaliziraju da su moćni i bez straha su da će izgubiti naklonost ili da će im se netko od vršnjaka suprotstaviti. Djeca koja su žrtve vršnjačkog nasilja vrlo često imaju probleme kao što je povučenost, depresija i anksioznost, manje su sretna, manje se druže s vršnjacima nego oni koji ne sudjeluju u nasilju (18). Isto tako anksiozna i sramežljiva djeca imaju mnogo veću vjerojatnost viktimizacije ukoliko imaju prijatelje slične sebi, odnosno one fizički slabije ili pak one koji nisu omiljeni u društvu vršnjaka. U stvarnosti se viktimizirana djeca obično druže s viktimiziranim vršnjacima iako bi se mogli družiti s vršnjacima koji su jači i koji bi ih mogli zaštititi od nasilnika (19).

1.4 Utjecaj obitelji na nasilno ponašanje

Utjecaj obitelji na nasilno ponašanje djece, uključujući vršnjačko nasilje, ne može se zanemariti. Obiteljsko okruženje, roditeljski stilovi odgoja, kvaliteta međusobnih odnosa i prisutnost nasilja unutar obitelji mogu snažno oblikovati ponašanje djece i utjecati na njihovu sklonost prema nasilju. Utjecaj obitelji počinje i prije rođenja djeteta, obuhvaćajući genetske procese. Kontekstualni stresori kao na primjer siromaštvo i sukobi, mogu utjecati na razvoj djeteta, izravno ili neizravno kroz poremećeno roditeljsko ponašanje, uključujući visoku negativnost, manjak pažnje, grubost i izloženost nasilju. Obitelj može poslužiti i kao snažan adaptivni sustav koji se suprotstavlja riziku od agresije i nasilja. Roditelji mogu promicati zdrav razvoj ponašanja kroz toplinu, strukturu i prosocijalne vrijednosti, kao i poticanjem adaptivnih resursa u djetetu i zajednici. Uspješne intervencije često smanjuju agresiju i nasilje podržavajući roditelje i obitelji (20).

Prisutnost nasilja unutar obitelji je jedan od ključnih obiteljskih čimbenika koji može povećati rizik od nasilnog ponašanja kod djece. Istraživanja su pokazala da djeca koja svjedoče nasilju između roditelja ili su izravno izložena nasilju imaju veću vjerojatnost da će sami postati agresivni prema svojim vršnjacima. Takvo iskustvo može ih naučiti da nasilje predstavlja prihvatljiv način rješavanja sukoba te ih predisponirati da koriste agresiju kao oblik komunikacije (21,22). Isto tako, u ovom je kontekstu neizostavno i samo obiteljsko okruženje, uključujući kvalitetu života, socioekonomski status, obiteljske vrijednosti i podrška. Sve to može biti važan čimbenik u razvoju nasilnog ponašanja kod djece. Djeca koja dolaze iz obitelji s nepovoljnim uvjetima života, niskim socioekonomskim statusom ili kroničnim stresom imaju veću vjerojatnost da će pokazivati nasilničko ponašanje. Nepovoljni obiteljski uvjeti mogu utjecati na djetetovu emocionalnu regulaciju, socijalne vještine i sposobnost rješavanja sukoba na prihvatljiv način, što u konačnici, također, može rezultirati nasilnim ponašanjem (21).

Roditeljski stilovi odgoja također imaju važnu ulogu. Autoritarni roditelji koji koriste fizičku kaznu i imaju visoke zahtjeve mogu potaknuti nasilničko ponašanje kod djece. Ovakav odgojni pristup može dovesti do osjećaja bespomoćnosti, bijesa i frustracije kod djece, što ih potiče na korištenje agresivnih metoda za izražavanje svojih osjećaja. S druge strane, zanemarivanje djece i nedostatak podrške također mogu dovesti do nasilnog ponašanja, jer djeca zahtijevaju pažnju, dok se nedostatak roditeljske pažnje i podrške često manifestira izražavanjem osjećaja na negativan i društveno neprihvatljiv pa čak i delikventan način među djecom. Oba ova stila odgoja mogu izazvati osjećaje bijesa, frustracije i nisko samopoštovanje kod djece, što povećava rizik od nasilnog ponašanja (22).

Kvaliteta međusobnih odnosa u obitelji također može imati dugoročne posljedice na djetetovu sklonost prema nasilju. Djeca koja doživljavaju toplinu, podršku i emocionalnu bliskost s roditeljima imaju manju vjerojatnost da će pokazivati nasilno ponašanje. Obitelji u kojima se otvoreno i konstruktivno razgovara o sukobima te se uči rješavanju problema na prihvatljiv način, pružaju djeci alate za konstruktivno suočavanje s izazovima i smanjuju vjerojatnost nasilnog ponašanja. Osim toga, važno je napomenuti da obiteljski odnosi mogu posredno utjecati na nasilno ponašanje djece putem drugih faktora, poput emocionalne regulacije, samopoštovanja i socijalnih vještina. Dobra kvaliteta odnosa u obitelji pridonosi razvoju ovih važnih karakteristika i smanjuje rizik od nasilnog ponašanja (20).

Istraživanja koja su pridonijela ovim saznanjima detaljno ekspliciraju Smith i Johnson (21), koji su proučavali utjecaj nasilja unutar obitelji na dijete. Njihova meta-analiza, koja je obuhvatila brojne studije, potvrdila je da postoji pozitivna veza između nasilja unutar obitelji i

nasilnog ponašanja djece. Također su istaknuli da intenzitet i učestalost nasilja imaju značajan utjecaj na izraženost nasilnog ponašanja kod djece.

Druga važna studija koju treba spomenuti je istraživanje Andersona i Bushmana (22), koje se bavi općenitom temom ljudske agresije. Iako nije usmjereno specifično na obiteljski kontekst, ovo istraživanje pruža uvid u mehanizme agresivnog ponašanja i može se primijeniti na nasilno ponašanje djece. Autori naglašavaju da nasilno ponašanje može biti naučeno putem modeliranja i uvjetovanja, a obiteljski kontekst ima ključnu ulogu u tome.

Osim na utjecaj općenitog nasilnog ponašanja djece, obiteljsko okruženje često ima duboko ukorijenjene uzroke i za vršnjačko nasilje. Način na koji se djeca odnose prema drugima i rješavaju sukobe može biti naučen u obiteljskom kontekstu. U vezi s tim, nekoliko istraživanja ukazuje na to da djeca koja su svjedočila nasilju između roditelja ili su bila izložena nasilju unutar obitelji, imaju veću vjerojatnost da će postati agresivna prema svojim vršnjacima. To se može objasniti primjerom nasilja kao modelom ponašanja koje djeca imitiraju ili zbog emocionalnih i psiholoških posljedica koje takvo iskustvo ostavlja na djetetov razvoj (23,24). Također, odnos između roditelja i djeteta igra važnu ulogu u oblikovanju djetetovih interpersonalnih vještina i sposobnosti suočavanja s konfliktima. Djeca koja doživljavaju toplinu, podršku i jasne granice od svojih roditelja imaju veću vjerojatnost da će razviti pozitivne interpersonalne vještine i rješavati sukobe na konstruktivan način. S druge strane, nedostatak podrške, emocionalne zanemarenosti ili pretjerano strogih roditelja mogu dovesti do problema i nasilja u međuvršnjačkim odnosima (24).

Važno je naglasiti da obiteljsko okruženje nije jedini uzrok vršnjačkog nasilja i da postoje i drugi vanjski čimbenici, kao što su školsko okruženje i socijalni utjecaj, koji mogu imati značajan utjecaj, no obiteljski čimbenici predstavljaju važan temelj za razumijevanje pojave vršnjačkog nasilja, ali i nasilnog ponašanja djece općenito. Međutim, važno je uzeti u obzir i individualne razlike u obiteljskom utjecaju, kao što su temperament djeteta, emocionalna regulacija i genetski faktori. Sve te varijable mogu međusobno djelovati i utjecati na razvoj nasilnog ponašanja (23).

1.5 Utjecaj vršnjaka na nasilno ponašanje

Vršnjačko okruženje ima važan utjecaj na ponašanje djece, uključujući nasilno ponašanje. Interakcije s vršnjacima mogu oblikovati stavove, vrijednosti i obrasce ponašanja kod djece.

Istraživanja su pokazala da prisustvo agresivnih vršnjaka može povećati vjerojatnost da će dijete pokazivati nasilno ponašanje. Kada djeca dolaze u kontakt s agresivnim vršnjacima, oni mogu postati modeli ponašanja kojeg će djeca imitirati. Osim toga, djeca mogu biti izložena nasilju vršnjaka, što može rezultirati stvaranjem lančane reakcije agresivnog ponašanja. Ova vrsta interakcije može dodatno poticati nasilno ponašanje i stvarati ozbiljne posljedice za djecu koja su žrtve nasilja (25). Ovakve su konstatacije osobito podržane među adolescentima. Vršnjaci imaju snažan utjecaj tijekom adolescencije jer mladi traže neovisnost od svojih obitelji. Tako adolescenti mogu biti izloženi vršnjacima u školi ili u svom susjedstvu, osobito jer biraju i održavaju prijateljstva s vršnjacima koji dijele slična uvjerenja i navike. Također je moguće izravno utjecati na ponašanje adolescenata reguliranjem grupnih normi i pritiskom vršnjaka, što uključuje poticanje da vjeruju ili se ponašaju na određene načine. Utjecaj može biti i neizravni, pružajući im prilike da se uključe u određeno ponašanje, kao što je organiziranje zabava bez nadzora ili modeliranje ponašanja koje adolescenti oponašaju (26).

Uloga vršnjaka također može imati utjecaj na prihvaćanje ili odbacivanje djece unutar grupe. Djeca koja su odbačena ili socijalno izolirana mogu razviti frustraciju, bijes i osjećaj manje vrijednosti, što ih može potaknuti da koriste agresivno ponašanje kako bi se obranila ili stekla moć. Osim toga, grupni pritisak i želja za prihvaćanjem od strane vršnjaka mogu potaknuti djecu da se pridruže nasilnim skupinama ili sudjeluju u nasilnom ponašanju kako bi ostvarila društvenu prihvaćenost (25). U tom je kontekstu važno napomenuti da nisu sva djeca koja su izložena agresivnom ponašanju vršnjaka nužno nasilna. Postoje individualne razlike koje mogu modulirati utjecaj vršnjaka. Na primjer, djeca koja imaju visoku razinu socijalnih vještina, emocionalnu regulaciju i podršku obitelji mogu se lakše nositi s negativnim utjecajem vršnjaka i manje su skloni nasilnom ponašanju (26). Ključno istraživanje koje pridonosi razumijevanju utjecaja vršnjaka na nasilno ponašanje djece je istraživanje Dodgea i suradnika (27), a koje se bavi ulogom vršnjaka u razvoju agresivnog ponašanja. Njihova istraživanja ukazuju na važnost interakcija s vršnjacima u oblikovanju djetetova agresivnog ponašanja. Primijećeno je da djeca koja su često izložena nasilju i koja provode vrijeme s agresivnim vršnjacima imaju veću vjerojatnost da će postati agresivna i pokazivati nasilno ponašanje (27). Također su istaknuli da vršnjaci mogu poslužiti kao katalizatori agresivnog ponašanja, pružajući podršku i ohrabrenje agresivnom ponašanju, kao i modeliranje agresivnih obrazaca ponašanja. Osim toga, istraživanje Parker i Asher (26) ukazuje na važnost uloge vršnjaka u nasilnom ponašanju. Njihova studija je istaknula da vršnjaci mogu sudjelovati u nasilnom ponašanju kao podržavatelji, sudionici ili pasivni promatrači. Sudjelovanje u nasilju vršnjaka može imati

snažan utjecaj na oblikovanje ponašanja djeteta i potaknuti ih da se uključe u nasilno ponašanje, kako bi dobili osjećaj društvene prihvaćenosti ili izbjegli odbačenost.

Postoji i teoretska potpora za potencijalnu zaštitničku ulogu vršnjaka. Prema teorijama otpornosti, otpornost se javlja kada pojedinačni, okolišni ili društveni čimbenici (npr. vršnjaci) poremete negativne učinke čimbenika rizika (npr. izloženost nasilju) na ishode (npr. agresivno ponašanje (26,28)). Opće teorije o naprezanju i puferiranju stresa sugeriraju da socijalna podrška tijekom stresnih situacija može pomoći adolescentima da se nose s negativnim emocijama, što može zaštititi adolescente od negativnih ishoda. Ovo ukazuje da su adolescenti čiji prijatelji ne odobravaju fizičku agresiju ili odobravaju nenasilne alternative, možda manje pod utjecajem modela fizički agresivnog ponašanja i da je manje vjerojatno da će se uključiti u uzvratnu agresiju kao odgovor na viktimizaciju. Suprotno tome, izloženost pritisku vršnjaka da se uključe u tučnjave i druženje s vršnjacima delikventima može pogoršati učinke svjedočenja nasilju i povećati vjerojatnost agresije među viktimiziranim adolescentima (28). Iako je važno uzeti u obzir kontekstualne čimbenike, kao što su školska klima, socijalna podrška i intervencije usmjerene na prevenciju i smanjenje nasilja među djecom, jasno je kako vršnjaci imaju snažan utjecaj na nasilno ponašanje djece. Interakcije s agresivnim vršnjacima, grupni pritisak, prihvaćanje od strane vršnjaka i modeliranje agresivnih obrazaca ponašanja mogu povećati sklonost djece prema nasilnom ponašanju. Razumijevanje ovog utjecaja može pomoći u razvoju preventivnih programa i intervencija usmjerenih na promicanje pozitivnih i zdravih odnosa među djecom.

1.6 Mediji kao uzrok nasilnog ponašanja

Iako se u medijima često predstavlja kao kontroverzno, postoje prilično dobri dokazi koji ukazuju da izloženost nasilnim medijima doista može učiniti djecu agresivnijom. Ovi dokazi su prisutni već desetljećima. U jednom od najpoznatijih istraživanja na tu temu, koja je provedena još 1960-ih, znanstvenici su prikazali djeci predškolske dobi video u kojemu odrasla osoba agresivno postupa prema lutki na napuhavanje. U videu su djeca gledala kako odrasla osoba udara lutku šakom u nos, udara je čekićem po glavi i šutira je nekoliko puta. Nakon gledanja videa, djeca su dovedena u igraonicu koja je sadržavala istu lutku i mnoge druge igračke. Kao što se i očekivalo, djeca koja su gledala agresivni video oponašala su ono što su vidjela - udarala su lutku i čekićem i šakama i nogama. Štoviše, iznenađujuće je bilo to što su djeca pronalazila nove i kreativnije načine kako bi „istukla“ lutku, te su agresivnije reagirala i prema drugim

igračkama u sobi. Djeca nisu samo oponašala nasilna ponašanja koja su vidjela; vidljivo nasilje u videu izazvalo je općenito agresivniju igru kod te djece (29). S druge strane, najnovija istraživanja sugeriraju da ti učinci mogu postati posebno problematični kada je u pitanju oružje (30). Tako je proveden eksperiment u kojem su djeca u dobi između 8 i 12 godina dovedena u laboratorij gdje im je prikazan 20-minutni film koji je sadržavao glumce koji koriste oružje. Bile su to stvarne snimke s oružjem. Drugoj grupi djece je pak prikazan film koji nije podrazumijevao korištenje oružja. Nakon toga, djeci je prikazana velika prostorija s različitim igračkama, uključujući Lego kocke, oružje (igračke) i drugo. Nije iznenađujuće da su se djeca koja su gledala film s oružjem igrala agresivnije u odnosu na djecu koja su gledala film bez oružja, što je zapravo u skladu s prethodnim istraživanjima. Međutim, studija je imala još jedan zanimljiv aspekt. U samoj igraonici postojao je zatvoreni ormarić u kojem se, među ostalim stvarima, nalazio pravi pištolj kalibra 0,38. Važno je napomenuti da pištolj nije bio napunjen kako ne bi mogao ispaliti metke. Također je bio prilagođen kako bi se moglo pratiti koliko puta je okidač povučen dovoljno jako da bi pištolj opalio. Djeca nisu bila obaviještena o prisutnosti pištolja u prostoriji, već je istraživačima bilo zanimljivo vidjeti hoće li djeca samostalno pronaći pištolj i, ako da, što će s njim učiniti. Rezultati su pokazali da je oko 8% djece uspjelo pronaći pištolj, pri čemu je većina njih počela manipulirati s njim. Od djece koja su ga pronašla, njih 27% ga je odmah predalo istraživaču, koji ga je zatim iznio iz sobe. Od preostalih 58% djece koja su pronašla pištolj, njih 42% se poigralo s njim na različite načine. Važno je napomenuti da gotovo nijedno dijete koje je gledalo filmski isječak bez oružja nije povuklo okidač. S druge strane, djeca koja su gledala film koji je sadržavao snimke oružja pokazala su veću sklonost u povlačenju okidača pravog pištolja. Prosječno su ga povukli oko dva do tri puta i zadržali pištolj četiri do pet puta duže u usporedbi s djecom koja su gledala film bez snimki oružja. Posebno zabrinjavajuće je to što su neka djeca povukla okidač više puta, čak i više od 20 puta. Primjerice, jedno dijete je usmjerilo pištolj kroz prozor prema ljudima koji su prolazili ulicom, dok je drugo dijete prislonilo pištolj na sljepoočnicu drugog djeteta i povuklo okidač (30). Sve ovo ukazuje na to da nasilni mediji mogu potaknuti nasilničko ponašanje kod djece, a to ponašanje može postati iznimno problematično kada mediji uključuju oružje. Djeca izražavaju veliku znatiželju prema oružju i mogu imati poteškoće u razumijevanju razlike između pravog oružja i igračaka (33).

Dakle, mediji imaju sve veći utjecaj na živote djece i mladih, a istraživanja pokazuju da izloženost nasilnim medijskim sadržajima može imati negativan utjecaj na ponašanje djece, uključujući i delikventno i društveno neprihvatljivo ponašanje. Ta su istraživanja pružila

sveobuhvatne dokaze o vezi između izloženosti nasilnim medijskim sadržajima i nasilnog ponašanja djece. Nasilni sadržaji uključuju nasilne filmove, televizijske emisije, videoigre i internetske sadržaje. Kroz ove medije, djeca su izložena različitim oblicima nasilja, kao što su fizičko nasilje, verbalno zlostavljanje i agresivno ponašanje. Upravo takvi sadržaji povećavaju agresivne misli, osjećaje i ponašanja kod djece (29,32). Kroz proces učenja, djeca mogu internalizirati agresivne modele ponašanja koje su vidjela u medijima i pokušati ih reproducirati u stvarnom životu. Osim toga, nasilni medijski sadržaji mogu iskriviti djetetovu percepciju nasilja i normalizirati agresivno ponašanje, što može dovesti do smanjenja empatije i razumijevanja posljedica vlastitog nasilnog ponašanja (32).

Osim na općenito nasilno ponašanje djece, mediji također imaju značajan utjecaj na vršnjačko nasilje, koje se odnosi na nasilno ponašanje među vršnjacima. Vršnjaci često koriste medije kao izvor ideja i obrazaca ponašanja, stoga su nasilni medijski sadržaji posebno relevantni u kontekstu vršnjačkog nasilja. Istraživanja pokazuju kako izloženost nasilnim medijskim sadržajima povećava rizik od vršnjačkog nasilja kod djece. Djeca koja su redovito izložena nasilnim medijskim sadržajima imaju veću vjerojatnost da će koristiti nasilje kao način rješavanja sukoba s vršnjacima. Osim toga, mediji oblikuju i percepciju djece o vršnjačkom nasilju i utjecaj na njihovu prihvaćenost takvog ponašanja. Kroz medijske sadržaje koji prikazuju nasilje među vršnjacima kao normu ili kao sredstvo postizanja moći i popularnosti, djeca mogu internalizirati takve ideje i smatrati nasilje prihvatljivim ili čak poželjnim načinom interakcije s vršnjacima. To podrazumijeva i posredni utjecaj putem različitih oblika tzv. *cyberbullyinga*. Internet, društvene mreže i mobilne aplikacije pružaju platforme za širenje nasilnih poruka, prijetnji i vrijeđanja među djecom. Nasilni sadržaji i poruke putem medija povećavaju vršnjačko nasilje, čine ga dostupnijim i rasprostranjenijim (33).

1.7 Posljedice vršnjačkog nasilja

Djeca koja su sustavno žrtve zlostavljanja od strane svojih vršnjaka često se suočavaju s problemima prilagodbe. Istraživanja provedena tijekom nekoliko desetljeća ukazuju na to da je trpljenje nasilja istodobno povezano s različitim problemima, kao što su depresija, osjećaj usamljenosti, opća i socijalna anksioznost te nisko samopoštovanje (34,36). Depresija je posebno izražena. Također, trpljenje nasilja je povezano s unutarnjim i vanjskim problemima,

izbjegavanjem škole, slabim akademskim postignućem te nedostatkom zadovoljstva školom. Osim toga, trpljenje nasilja ima interpersonalne poveznice poput odbacivanja, nedostatka prijatelja i loše kvalitete prijateljstva. Suicidalne misli i ponašanje su često povezani s ulogom žrtve u grupi vršnjaka. Neka istraživanja su pokazala da viktimizirana djeca često pokazuju povećane psihosomatske simptome (36,37).

Postoje različita mišljenja o prilagodbi djece koja zlostavljaju druge. Neka istraživanja sugeriraju da agresivna djeca i adolescenti nisu nesigurni ili anksiozni te da imaju relativno pozitivan stav o sebi, dok druga istraživanja pokazuju da su anksioznost i depresija jednako prisutni kod zlostavljača i žrtava (35,36).

Hawker i Boulton (35) su tijekom dva desetljeća provedenih istraživanja pokazali da žrtvovanje ima povezanost s depresijom, osjećajem usamljenosti, općom i socijalnom anksioznošću te niskim globalnim i socijalnim samopoštovanjem. Najizraženiji učinci primijećeni su u depresiji. Također, meta-analiza (36) otkrila je da je viktimizacija povezana s unutarnjim i vanjskim problemima, izbjegavanjem škole, slabim akademskim postignućem te nedostatkom zadovoljstva školom. Također ima interpersonalne aspekte kao što su odbacivanje, ograničen broj prijatelja i niska kvaliteta prijateljstva. Povezanost između žrtvovanja i suicidalnih misli i ponašanja također je zabilježena među skupinom vršnjaka. Neka istraživanja su otkrila povećane razine psihosomatskih simptoma kod djece koja su žrtve zlostavljanja. Postoji nekoliko mišljenja o prilagodbi školskih zlostavljača. Neka istraživanja sugeriraju da agresivna djeca i/ili adolescenti nisu nesigurni ili anksiozni ispod svoje "tvrde površine" te da imaju relativno pozitivan stav o sebi, dok druga ukazuju na to da su anksioznost i depresija jednako česti kod zlostavljača i žrtava. Ipak, općenito se slažu da su djeca koja su istovremeno agresivna i žrtve zlostavljanja (zlostavljač-žrtve) izuzetno loše prilagođena u usporedbi s djecom koja su samo žrtve (34,36). Većina dosadašnjih istraživanja koja su proučavala posljedice viktimizacije nije uzela u obzir interakciju između žrtvovanja i drugih karakteristika djece poput agresivnosti u predviđanju ciljnih varijabli. To očito utječe na djetetov pogled na druge ljude, a postoje dokazi o općenitom negativnom dojmu vršnjaka kao riziku za socijalno neprilagođavanje. Negativno viđenje vršnjaka predviđa nedostatak zajedničkih ciljeva i, posljedično, sramežljivo/povučeno ponašanje (36). Negativna vjerovanja o vršnjacima također su povezana s osjećajem usamljenosti i depresijom (37).

2 CILJEVI I HIPOTEZE

Cilj ovog rada bio je istražiti javlja li se vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima ruralnih ili urbanih sredina te postoje li razlike u učestalosti činjenja i trpljenja vršnjačkog nasilja obzirom na spol učenika.

Cilj 1: Istražiti javlja li se vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima ruralnih ili urbanih sredina.

Cilj 2: Istražiti postoje li spolne razlike u učestalosti činjenja fizičkog, verbalnog, socijalnog, ekonomskog, kulturalnog i elektroničkog nasilja.

Cilj 3: Istražiti postoje li spolne razlike u učestalosti trpljenja fizičkog, verbalnog, socijalnog, ekonomskog, kulturalnog i elektroničkog nasilja.

Hipoteza 1: Vršnjačko nasilje je češće među osnovnoškolcima urbanih sredina nego osnovnoškolcima ruralnih sredina.

Hipoteza 2: Dječaci češće čine vršnjačko nasilje nego djevojčice.

Hipoteza 3: Dječaci češće trpe neki oblik vršnjačkog nasilja nego djevojčice.

3 ISPITANICI I METODE

3.1 Ispitanici

Istraživanje je provedeno tijekom veljače u školskoj godini 2022./2023. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 149 ispitanika. Uzorak istraživanja je predstavljalo 13 učenika sedmog razreda jedne osnovne škole urbane sredine južne Istre, 62 učenika jedne osnovne škole urbane sredine istočne Istre, a kako bi se što više ujednačio broj ispitanika, ruralnu sredinu središnje Istre predstavljale su četiri osnovne škole sa ukupno 74 učenika. Razlog tome je što osnovne škole u ruralnim sredinama imaju manji broj učenika. Izabrani su učenici sedmog razreda obzirom da vršnjačko nasilje svoj vrhunac doživljava u završnim razredima osnovne škole. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno, a istraživanje kvantitativno na većem uzorku (više od 30 ispitanika). Uzorak je namjeran i uključivao je samo učenike sedmog razreda u pojedinim školama, a isto tako i prigodan. Uvjet za odabir su bile škole dostupne istraživaču. Kontrolna skupina ispitanika nije planirana.

3.2 Postupak i instrumentarij

Instrument koji se koristio u istraživanju je anketni upitnik koji je konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Anketni upitnik je imao ukupno 24 čestice. Pitanja su bila zatvorenog tipa sa ponuđenim odgovorima gdje su ispitanici mogli izabrati jedan ili više ponuđenih odgovora i pitanja otvorenog tipa gdje su ispitanici sami mogli upisati odgovore, odnosno vlastito mišljenje. Istraživanjem su mjerene nezavisne varijable spol i urbanitet te zavisne varijable učestalost činjena i učestalost trpljenja vršnjačkog nasilja.

Istraživanje je započelo ispunjavanjem anketnog upitnika na satu razrednika i trajalo je između dvadeset i trideset minuta. Sat razrednika je izabran kao mogući pogodan, obzirom da su tada učenici sa svojim razrednicima i prilika je za razgovor na temu nasilja među vršnjacima. Ispitanici su upoznati sa svrhom istraživanja, rečeno im se da će se podaci iz anketnog upitnika koristiti u svrhu istraživanja, da su svi podaci anonimni, da nigdje ne trebaju upisivati ime i prezime te da ukoliko žele, bez obzira na suglasnost roditelja, mogu u svakom trenutku odustati od ispunjavanja anketnog upitnika. U svim školama su podaci prikupljeni na isti način.

Problemi koji su se javili pri prikupljanju podataka je osipanje uzorka, obzirom da nisu svi roditelji potpisali suglasnost za sudjelovanje u istraživanju.

3.3 Statistička obrada podataka

Analizom prikupljenih podataka su ispitani odnosi među varijablama. Kategorijski podaci su predstavljeni apsolutnim i relativnim frekvencijama. Rezultati su prikazani i grafički u obliku stupčastih dijagrama. Razlike kategorijskih varijabli su testirane hi-kvadrat testom. Razina značajnosti je postavljena na $p < 0,05$. Za statističku analizu je korišten statistički program SPSS (inačica 26.0, SPSS Inc., Chicago, IL, SAD)..

3.4 Etički aspekti istraživanja

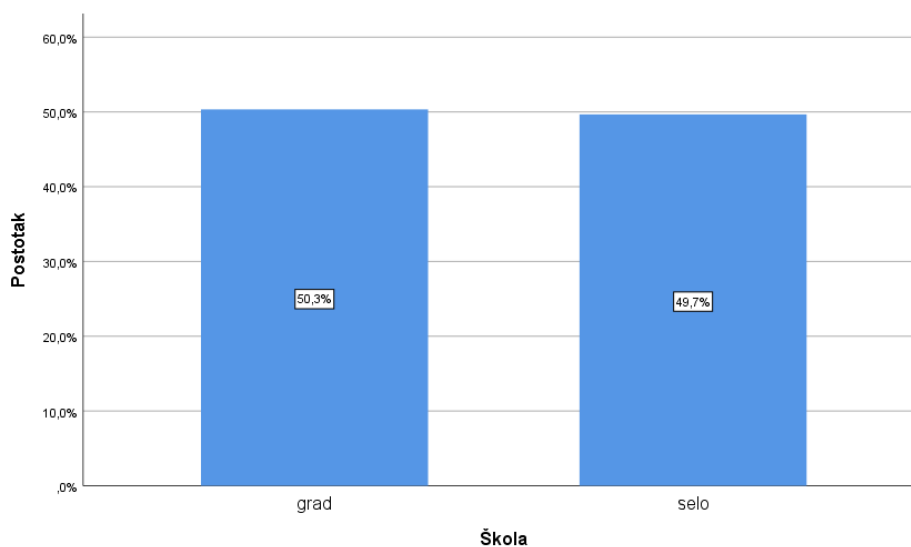
Prije provođenja istraživanja pismenim putem se zatražila suglasnost ravnatelja škola koje su pristale sudjelovati u istraživanju. Nakon dobivenih suglasnosti, ravnatelji su obavijestili stručnu službu škole i razrednike te su u suradnji s njima putem informiranog pristanka u kojemu su bili objašnjeni detalji, ciljevi i svrha istraživanja, zatražili suglasnosti roditelja, obzirom da se radi o malodobnim ispitanicima. U nekim školama su informirani pristanak učenici odnijeli kući roditeljima na potpis te su ga potom vratili razrednicima, a u nekim školama su roditelji potpisali na roditeljskom sastanku. Nakon prikupljanja svih obrazaca informiranog pristanka, razrednik ili pedagog škole obavijestili su autoricu rada. Nakon dogovora i organizacije, ispitanici su pristupili ispunjavanju anketnog upitnika. Nakon što su ispunili anketni upitnik, ubacili su ga u za to predviđenu zatvorenu kutiju kojom se dodatno jamčila anonimnost podataka. Cijeli postupak je proveden u skladu s etičkim načelima. Pristup podacima ima autorica rada. Popratno pismo u svrhu motiviranja na sudjelovanje u istraživanju, kao i informirani pristanak za roditelje izradili su se za ovo istraživanje. Obzirom da se radi o istraživanju s djecom, prije početka istraživanja zatražila se suglasnost Etičkog povjerenstva za biomedicinska istraživanja Fakulteta zdravstvenih studija Rijeka te se nakon dobivanja suglasnosti započelo s istraživanjem (Odluka IV sjednice Etičkog povjerenstva za biomedicinska istraživanja od 09. siječnja 2023. godine).

4 REZULTATI

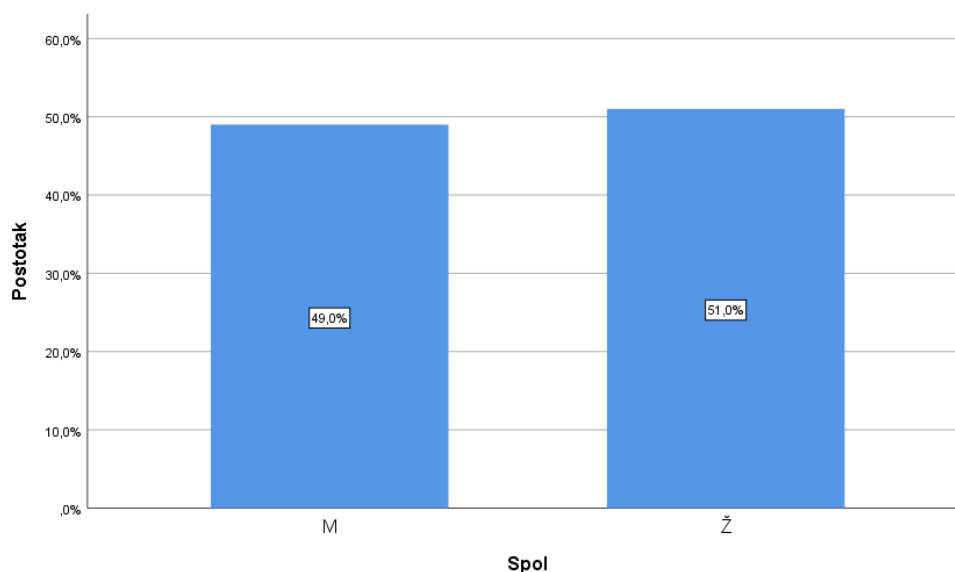
Za analizu su se koristili podaci iz 149 anketnih upitnika. Pogledaju li se podaci iz tablice 1. za promatrane škole, može se uočiti kako je 75 ispitanika, odnosno 50,3% iz urbane sredine, dok je 74 ispitanika, odnosno 49,7% iz ruralne sredine. Kod spola ispitanika može se uočiti kako je 73 ispitanika ili 49,0% muškog spola, dok je 76 ispitanika ili 51,0% ženskog spola što je i grafički prikazano na slici 1. i 2.

Tablica 1. Prikaz broja ispitanika po školama, sredini u kojoj žive i spolu

		N	%
Škola	1	8	5,4%
	2	15	10,1%
	3	18	12,1%
	4	13	8,7%
	5	33	22,1%
	6	62	41,6%
	Ukupno	149	100,0%
Škola	grad	75	50,3%
	selo	74	49,7%
	Ukupno	149	100,0%
Spol	M	73	49,0%
	Ž	76	51,0%
	Ukupno	149	100,0%

Slika 1. Broj ispitanika u odnosu na promatrane škole

Slika 2. Broj ispitanika s obzirom na spol

Tablica 2. Usporedba s obzirom na promatrane škole

		Škola			
		grad		selo	
		N	%	N	%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	svaki dan	3	4,0%	3	4,1%
	skoro svaki dan	8	10,7%	10	13,5%
	ponekad	22	29,3%	26	35,1%
	nikad	42	56,0%	35	47,3%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijethnje, ismijavanje	svaki dan	4	5,3%	6	8,1%
	skoro svaki dan	11	14,7%	11	14,9%
	ponekad	38	50,7%	34	45,9%
	nikad	22	29,3%	23	31,1%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	svaki dan	2	2,7%	1	1,4%
	skoro svaki dan	11	14,7%	9	12,2%
	ponekad	24	32,0%	28	37,8%
	nikad	38	50,7%	36	48,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	svaki dan	1	1,3%	0	0,0%
	skoro svaki dan	1	1,3%	0	0,0%
	ponekad	5	6,7%	5	6,8%
	nikad	68	90,7%	69	93,2%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%

Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	svaki dan	2	2,7%	1	1,4%
	skoro svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	ponekad	8	10,7%	6	8,1%
	nikad	65	86,7%	67	90,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta	svaki dan	0	0,0%	1	1,4%
	skoro svaki dan	1	1,3%	1	1,4%
	ponekad	12	16,0%	15	20,3%
	nikad	62	82,7%	57	77,0%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio neki drugi oblik nasilja i o čemu se radilo	svaki dan	2	2,7%	2	2,7%
	skoro svaki dan	1	1,3%	6	8,1%
	ponekad	9	12,0%	13	17,6%
	nikad	63	84,0%	53	71,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ništa	da	14	18,7%	4	5,4%
	ne	61	81,3%	70	94,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao da prestane	da	16	21,3%	25	33,8%
	ne	59	78,7%	49	66,2%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: udario ga	da	8	10,7%	13	17,6%
	ne	67	89,3%	61	82,4%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao roditeljima	da	13	17,3%	22	29,7%
	ne	62	82,7%	52	70,3%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao prijatelju/prijateljici	da	8	10,7%	18	24,3%
	ne	67	89,3%	56	75,7%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nastavniku/ nastavnici	da	8	10,7%	10	13,5%
	ne	67	89,3%	64	86,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nekom drugom. Kome	da	2	2,7%	2	2,7%
	ne	73	97,3%	72	97,3%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ne događaju mi se takve stvari	da	35	46,7%	28	37,8%
	ne	40	53,3%	46	62,2%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: otac	da	14	18,7%	16	21,6%
	ne	61	81,3%	58	78,4%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%

Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: majka	da	23	30,7%	26	35,1%
	ne	52	69,3%	48	64,9%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: brat	da	2	2,7%	7	9,5%
	ne	73	97,3%	67	90,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: sestra	da	4	5,3%	9	12,2%
	ne	71	94,7%	65	87,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: prijatelj/ prijateljica	da	13	17,3%	24	32,4%
	ne	62	82,7%	50	67,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nastavnik/ nastavnica	da	6	8,0%	4	5,4%
	ne	69	92,0%	70	94,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: pedagog/ psiholog u školi	da	3	4,0%	6	8,1%
	ne	72	96,0%	68	91,9%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: netko drugi	da	2	2,7%	2	2,7%
	ne	73	97,3%	72	97,3%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nisam razgovarao o tome	da	9	12,0%	6	8,1%
	ne	66	88,0%	68	91,9%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: ne događaju mi se takve stvari	da	33	44,0%	29	39,2%
	ne	42	56,0%	45	60,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: otac	da	15	20,0%	18	24,3%
	ne	60	80,0%	56	75,7%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: majka	da	20	26,7%	27	36,5%
	ne	55	73,3%	47	63,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: brat	da	1	1,3%	7	9,5%
	ne	74	98,7%	67	90,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: sestra	da	5	6,7%	5	6,8%
	ne	70	93,3%	69	93,2%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: prijatelj/ prijateljica	da	15	20,0%	26	35,1%
	ne	60	80,0%	48	64,9%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%

Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: nastavnik/ nastavnica	da	7	9,3%	9	12,2%
	ne	68	90,7%	65	87,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: pedagog/ psiholog u školi	da	5	6,7%	7	9,5%
	ne	70	93,3%	67	90,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: netko drugi	da	7	9,3%	4	5,4%
	ne	68	90,7%	70	94,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: ne događaju mi se takve stvari	da	34	45,3%	32	43,2%
	ne	41	54,7%	42	56,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: ocu	da	31	41,3%	39	52,7%
	ne	44	58,7%	35	47,3%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: majci	da	43	57,3%	49	66,2%
	ne	32	42,7%	25	33,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: bratu	da	6	8,0%	7	9,5%
	ne	69	92,0%	67	90,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: sestri	da	7	9,3%	8	10,8%
	ne	68	90,7%	66	89,2%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: prijatelju/ prijateljici	da	28	37,3%	29	39,2%
	ne	47	62,7%	45	60,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nastavniku/ nastavnici	da	19	25,3%	23	31,1%
	ne	56	74,7%	51	68,9%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: pedagogu/ psihologu u školi	da	8	10,7%	15	20,3%
	ne	67	89,3%	59	79,7%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nekom drugom. Kome	da	3	4,0%	2	2,7%
	ne	72	96,0%	72	97,3%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nikome	da	13	17,3%	7	9,5%
	ne	62	82,7%	67	90,5%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	svaki dan	0	0,0%	1	1,4%
	skoro svaki dan	1	1,4%	1	1,4%
	ponekad	15	20,3%	19	25,7%

	nikad	58	78,4%	53	71,6%
	Ukupno	74	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje	svaki dan	0	0,0%	1	1,4%
	skoro svaki dan	0	0,0%	1	1,4%
	ponekad	19	25,7%	26	35,1%
	nikad	55	74,3%	46	62,2%
	Ukupno	74	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	svaki dan	0	0,0%	1	1,4%
	skoro svaki dan	4	5,3%	1	1,4%
	ponekad	18	24,0%	30	40,5%
	nikad	53	70,7%	42	56,8%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	svaki dan	1	1,3%	0	0,0%
	skoro svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	ponekad	1	1,3%	0	0,0%
	nikad	73	97,3%	74	100,0%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	skoro svaki dan	1	1,3%	0	0,0%
	ponekad	2	2,7%	0	0,0%
	nikad	72	96,0%	74	100,0%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta	svaki dan	1	1,3%	0	0,0%
	skoro svaki dan	1	1,3%	0	0,0%
	ponekad	4	5,3%	4	5,4%
	nikad	69	92,0%	70	94,6%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana učinio neki drugi oblik nasilja nekome od vršnjaka i o čemu se radilo	svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	skoro svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	ponekad	2	2,7%	6	8,1%
	nikad	73	97,3%	68	91,9%
	Ukupno	75	100,0%	74	100,0%

U tablici 2. prikazani su podaci iz anketnog upitnika između ispitanika urbanih i ruralnih sredina. Postocima su izraženi podaci o učestalosti činjena i trpljenja nasilja, kao i o tome što su ispitanici napravili ukoliko im se nešto dogodilo, tko im je pokušao pomoći, s kim su razgovarali kao i podaci o tome kome bi se obratili za pomoć.

Tablica 3. Hi kvadrat test s obzirom na promatrane škole

		Škola
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	Chi-square	1,185
	df	3
	Sig.	,757
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje	Chi-square	,638
	df	3
	Sig.	,888
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	Chi-square	,888
	df	3
	Sig.	,828
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	Chi-square	2,001
	df	3
	Sig.	,572
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	Chi-square	,643
	df	2
	Sig.	,725
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta	Chi-square	1,537
	df	3
	Sig.	,674
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio neki drugi oblik nasilja i o čemu se radilo	Chi-square	5,154
	df	3
	Sig.	,161
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ništa	Chi-square	6,167
	df	1
	Sig.	,013*
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao da prestane	Chi-square	2,895
	df	1
	Sig.	,089
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: udario ga	Chi-square	1,465
	df	1
	Sig.	,226
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao roditeljima	Chi-square	3,185
	df	1
	Sig.	,074
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao prijatelju/prijateljici	Chi-square	4,823
	df	1
	Sig.	,028*

Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nastavniku/ nastavnici	Chi-square	,284
	df	1
	Sig.	,594
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nekom drugom. Kome	Chi-square	,000
	df	1
	Sig.	,989
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ne događaju mi se takve stvari	Chi-square	1,190
	df	1
	Sig.	,275
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: otac	Chi-square	,202
	df	1
	Sig.	,653
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: majka	Chi-square	,337
	df	1
	Sig.	,562
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: brat	Chi-square	3,028
	df	1
	Sig.	,082
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: sestra	Chi-square	2,181
	df	1
	Sig.	,140
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: prijatelj/ prijateljica	Chi-square	4,549
	df	1
	Sig.	,033*
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nastavnik/ nastavnica	Chi-square	,401
	df	1
	Sig.	,527
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: pedagog/ psiholog u školi	Chi-square	1,108
	df	1
	Sig.	,293
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: netko drugi	Chi-square	,000
	df	1
	Sig.	,989
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nisam razgovarao o tome	Chi-square	,623
	df	1
	Sig.	,430
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: ne događaju mi se takve stvari	Chi-square	,355
	df	1
	Sig.	,551
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: otac	Chi-square	,404
	df	1
	Sig.	,525

Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: majka	Chi-square	1,663
	df	1
	Sig.	,197
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: brat	Chi-square	4,841
	df	1
	Sig.	,028*
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: sestra	Chi-square	,000
	df	1
	Sig.	,982
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: prijatelj/ prijateljica	Chi-square	4,278
	df	1
	Sig.	,039*
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: nastavnik/ nastavnica	Chi-square	,311
	df	1
	Sig.	,577
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: pedagog/ psiholog u školi	Chi-square	,392
	df	1
	Sig.	,531
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: netko drugi	Chi-square	,840
	df	1
	Sig.	,359
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: ne događaju mi se takve stvari	Chi-square	,066
	df	1
	Sig.	,797
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: ocu	Chi-square	1,933
	df	1
	Sig.	,164
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: majci	Chi-square	1,244
	df	1
	Sig.	,265
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: bratu	Chi-square	,100
	df	1
	Sig.	,752
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: sestri	Chi-square	,090
	df	1
	Sig.	,764
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: prijatelju/ prijateljici	Chi-square	,054
	df	1
	Sig.	,816
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nastavniku/ nastavnici	Chi-square	,608
	df	1
	Sig.	,436

Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: pedagogu/ psihologu u školi	Chi-square	2,632
	df	1
	Sig.	,105
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nekom drugom. Kome	Chi-square	,193
	df	1
	Sig.	,660
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nikome	Chi-square	1,987
	df	1
	Sig.	,159
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	Chi-square	1,696
	df	3
	Sig.	,638
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje	Chi-square	3,891
	df	3
	Sig.	,273
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	Chi-square	7,067
	df	3
	Sig.	,070
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	Chi-square	2,000
	df	2
	Sig.	,368
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	Chi-square	3,021
	df	2
	Sig.	,221
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta	Chi-square	2,001
	df	3
	Sig.	,572
Koliko često si u posljednjih godinu dana učinio neki drugi oblik nasilja nekome od vršnjaka i o čemu se radilo	Chi-square	2,171
	df	1
	Sig.	,141

*. The Chi-square statistic is significant at the ,05 level.

Pogleda li se razina signifikantnosti kod pitanja *ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ništa, ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao prijatelju/prijateljici, ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: prijatelj/prijateljica, ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: brat, ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: prijatelj/prijateljica* može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *promatrane škole*.

Tablica 4. Usporedba s obzirom na spol ispitanika

		Spol			
		M		Ž	
		N	%	N	%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	svaki dan	4	5,5%	2	2,6%
	skoro svaki dan	8	11,0%	10	13,2%
	ponekad	28	38,4%	20	26,3%
	nikad	33	45,2%	44	57,9%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirivanje, prijetnje, ismijavanje	svaki dan	5	6,8%	5	6,6%
	skoro svaki dan	7	9,6%	15	19,7%
	ponekad	35	47,9%	37	48,7%
	nikad	26	35,6%	19	25,0%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	svaki dan	1	1,4%	2	2,6%
	skoro svaki dan	5	6,8%	15	19,7%
	ponekad	21	28,8%	31	40,8%
	nikad	46	63,0%	28	36,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	skoro svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	ponekad	5	6,8%	5	6,6%
	nikad	68	93,2%	69	90,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	svaki dan	0	0,0%	3	3,9%
	skoro svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	ponekad	7	9,6%	7	9,2%
	nikad	66	90,4%	66	86,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta	svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	skoro svaki dan	0	0,0%	2	2,6%
	ponekad	10	13,7%	17	22,4%
	nikad	63	86,3%	56	73,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio neki drugi oblik nasilja i o čemu se radilo	svaki dan	3	4,1%	1	1,3%
	skoro svaki dan	3	4,1%	4	5,3%
	ponekad	11	15,1%	11	14,5%
	nikad	56	76,7%	60	78,9%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%

Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ništa	da	10	13,7%	8	10,5%
	ne	63	86,3%	68	89,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao da prestane	da	21	28,8%	20	26,3%
	ne	52	71,2%	56	73,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: udario ga	da	12	16,4%	9	11,8%
	ne	61	83,6%	67	88,2%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao roditeljima	da	13	17,8%	22	28,9%
	ne	60	82,2%	54	71,1%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao prijatelju/prijateljici	da	7	9,6%	19	25,0%
	ne	66	90,4%	57	75,0%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nastavniku/ nastavnici	da	7	9,6%	11	14,5%
	ne	66	90,4%	65	85,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nekom drugom. Kome	da	0	0,0%	4	5,3%
	ne	73	100,0%	72	94,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ne događaju mi se takve stvari	da	34	46,6%	29	38,2%
	ne	39	53,4%	47	61,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: otac	da	15	20,5%	15	19,7%
	ne	58	79,5%	61	80,3%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: majka	da	22	30,1%	27	35,5%
	ne	51	69,9%	49	64,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: brat	da	4	5,5%	5	6,6%
	ne	69	94,5%	71	93,4%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: sestra	da	5	6,8%	8	10,5%
	ne	68	93,2%	68	89,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: prijatelj/ prijateljica	da	11	15,1%	26	34,2%
	ne	62	84,9%	50	65,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nastavnik/ nastavnica	da	4	5,5%	6	7,9%
	ne	69	94,5%	70	92,1%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%

Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: pedagog/ psiholog u školi	da	2	2,7%	7	9,2%
	ne	71	97,3%	69	90,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: netko drugi	da	0	0,0%	4	5,3%
	ne	73	100,0%	72	94,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nisam razgovarao o tome	da	8	11,0%	7	9,2%
	ne	65	89,0%	69	90,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: ne događaju mi se takve stvari	da	33	45,2%	29	38,2%
	ne	40	54,8%	47	61,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: otac	da	17	23,3%	16	21,1%
	ne	56	76,7%	60	78,9%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: majka	da	22	30,1%	25	32,9%
	ne	51	69,9%	51	67,1%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: brat	da	4	5,5%	4	5,3%
	ne	69	94,5%	72	94,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: sestra	da	3	4,1%	7	9,2%
	ne	70	95,9%	69	90,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: prijatelj/ prijateljica	da	13	17,8%	28	36,8%
	ne	60	82,2%	48	63,2%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: nastavnik/ nastavnica	da	6	8,2%	10	13,2%
	ne	67	91,8%	66	86,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: pedagog/ psiholog u školi	da	3	4,1%	9	11,8%
	ne	70	95,9%	67	88,2%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: netko drugi	da	4	5,5%	7	9,2%
	ne	69	94,5%	69	90,8%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: ne događaju mi se takve stvari	da	36	49,3%	30	39,5%
	ne	37	50,7%	46	60,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: ocu	da	31	42,5%	39	51,3%
	ne	42	57,5%	37	48,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%

Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: majci	da	38	52,1%	54	71,1%
	ne	35	47,9%	22	28,9%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: bratu	da	9	12,3%	4	5,3%
	ne	64	87,7%	72	94,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: sestri	da	4	5,5%	11	14,5%
	ne	69	94,5%	65	85,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: prijatelju/ prijateljici	da	19	26,0%	38	50,0%
	ne	54	74,0%	38	50,0%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nastavniku/ nastavnici	da	19	26,0%	23	30,3%
	ne	54	74,0%	53	69,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: pedagogu/ psihologu u školi	da	10	13,7%	13	17,1%
	ne	63	86,3%	63	82,9%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nekom drugom. Kome	da	1	1,4%	4	5,3%
	ne	72	98,6%	72	94,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nikome	da	9	12,3%	11	14,5%
	ne	64	87,7%	65	85,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	svaki dan	1	1,4%	0	0,0%
	skoro svaki dan	1	1,4%	1	1,3%
	ponekad	18	25,0%	16	21,1%
	nikad	52	72,2%	59	77,6%
	Ukupno	72	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje	svaki dan	1	1,4%	0	0,0%
	skoro svaki dan	1	1,4%	0	0,0%
	ponekad	21	29,2%	24	31,6%
	nikad	49	68,1%	52	68,4%
	Ukupno	72	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	skoro svaki dan	2	2,7%	3	3,9%
	ponekad	20	27,4%	28	36,8%
	nikad	51	69,9%	44	57,9%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	skoro svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	ponekad	1	1,4%	0	0,0%

	nikad	72	98,6%	75	98,7%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	skoro svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	ponekad	1	1,4%	1	1,3%
	nikad	72	98,6%	74	97,4%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta	svaki dan	1	1,4%	0	0,0%
	skoro svaki dan	0	0,0%	1	1,3%
	ponekad	1	1,4%	7	9,2%
	nikad	71	97,3%	68	89,5%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%
Koliko često si u posljednjih godinu dana učinio neki drugi oblik nasilja nekome od vršnjaka i o čemu se radilo	svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	skoro svaki dan	0	0,0%	0	0,0%
	ponekad	6	8,2%	2	2,6%
	nikad	67	91,8%	74	97,4%
	Ukupno	73	100,0%	76	100,0%

U tablici 4. prikazani su podaci iz anketnog upitnika između ispitanika po spolu. Postocima su izraženi podaci o učestalosti činjenja i trpljenja nasilja, kao i o tome što su ispitanici napravili ukoliko im se nešto dogodilo, s kim su razgovarali, tko im je pokušao pomoći, kao i podaci o tome kome bi se obratili za pomoć.

Tablica 5: Hi kvadrat test s obzirom na spol ispitanika

	Spol	
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štapanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	Chi-square	3,735
	df	3
	Sig.	,292
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirivanje, prijetnje, ismijavanje	Chi-square	3,995
	df	3
	Sig.	,262
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	Chi-square	11,579
	df	3
	Sig.	,009*
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	Chi-square	1,948
	df	3
	Sig.	,583

Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	Chi-square	2,941
	df	2
	Sig.	,230
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta	Chi-square	5,168
	df	3
	Sig.	,160
Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio neki drugi oblik nasilja i o čemu se radilo	Chi-square	1,221
	df	3
	Sig.	,748
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ništa	Chi-square	,353
	df	1
	Sig.	,553
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao da prestane	Chi-square	,112
	df	1
	Sig.	,738
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: udario ga	Chi-square	,650
	df	1
	Sig.	,420
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao roditeljima	Chi-square	2,571
	df	1
	Sig.	,109
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao prijatelju/prijateljici	Chi-square	6,139
	df	1
	Sig.	,013*
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nastavniku/ nastavnici	Chi-square	,836
	df	1
	Sig.	,360
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nekom drugom. Kome	Chi-square	3,948
	df	1
	Sig.	,047*
Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: ne događaju mi se takve stvari	Chi-square	1,081
	df	1
	Sig.	,298
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: otac	Chi-square	,015
	df	1
	Sig.	,902
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: majka	Chi-square	,490
	df	1
	Sig.	,484
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: brat	Chi-square	,079
	df	1

	Sig.	,778
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: sestra	Chi-square	,632
	df	1
	Sig.	,427
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: prijatelj/ prijateljica	Chi-square	7,309
	df	1
	Sig.	,007*
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nastavnik/ nastavnica	Chi-square	,347
	df	1
	Sig.	,556
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: pedagog/ psiholog u školi	Chi-square	2,747
	df	1
	Sig.	,097
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: netko drugi	Chi-square	3,948
	df	1
	Sig.	,047*
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: nisam razgovarao o tome	Chi-square	,126
	df	1
	Sig.	,723
Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: ne događaju mi se takve stvari	Chi-square	,761
	df	1
	Sig.	,383
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: otac	Chi-square	,108
	df	1
	Sig.	,743
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: majka	Chi-square	,131
	df	1
	Sig.	,717
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: brat	Chi-square	,003
	df	1
	Sig.	,953
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: sestra	Chi-square	1,547
	df	1
	Sig.	,214
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: prijatelj/ prijateljica	Chi-square	6,763
	df	1
	Sig.	,009*
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: nastavnik/ nastavnica	Chi-square	,948
	df	1
	Sig.	,330
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: pedagog/ psiholog u školi	Chi-square	3,007
	df	1

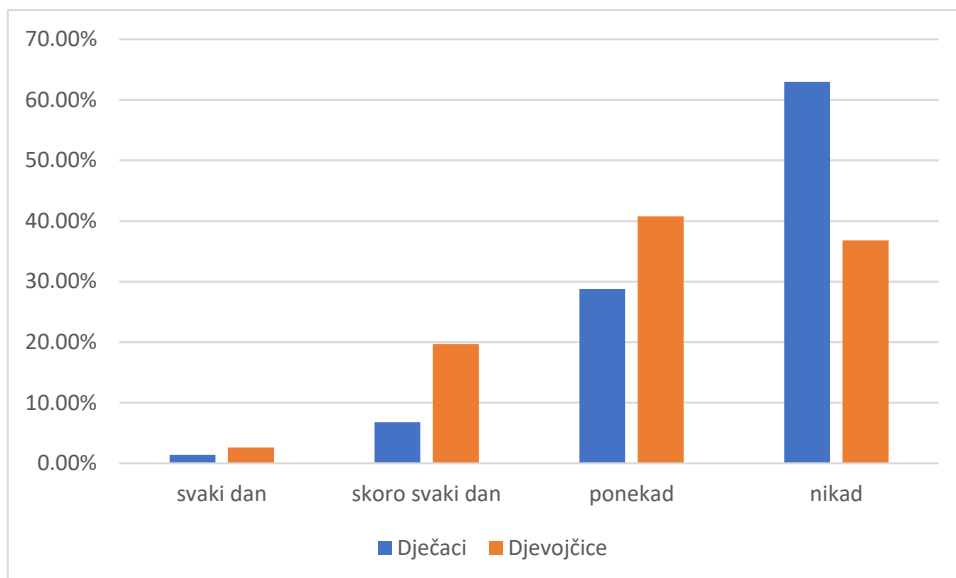
	Sig.	,083
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: netko drugi	Chi-square	,758
	df	1
	Sig.	,384
Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: ne događaju mi se takve stvari	Chi-square	1,462
	df	1
	Sig.	,227
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: ocu	Chi-square	1,171
	df	1
	Sig.	,279
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: majci	Chi-square	5,689
	df	1
	Sig.	,017*
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: bratu	Chi-square	2,334
	df	1
	Sig.	,127
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: sestri	Chi-square	3,327
	df	1
	Sig.	,068
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: prijatelju/ prijateljici	Chi-square	9,059
	df	1
	Sig.	,003*
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nastavniku/ nastavnici	Chi-square	,330
	df	1
	Sig.	,566
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: pedagogu/ psihologu u školi	Chi-square	,331
	df	1
	Sig.	,565
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nekom drugom. Kome	Chi-square	1,740
	df	1
	Sig.	,187
Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: nikome	Chi-square	,147
	df	1
	Sig.	,701
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari	Chi-square	1,452
	df	3
	Sig.	,693
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje	Chi-square	2,183
	df	3
	Sig.	,535
	Chi-square	2,990
	df	3

Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama	Sig.	,393
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca	Chi-square	2,002
	df	2
	Sig.	,368
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi	Chi-square	,967
	df	2
	Sig.	,617
Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta	Chi-square	6,507
	df	3
	Sig.	,089
Koliko često si u posljednjih godinu dana učinio neki drugi oblik nasilja nekome od vršnjaka i o čemu se radilo	Chi-square	2,288
	df	1
	Sig.	,130

*. The Chi-square statistic is significant at the ,05 level.

Pogleda li se razina signifikantnosti kod pitanja *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama, ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao prijatelju/prijateljici, ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio: rekao nekom drugom. Kome, ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: prijatelj/prijateljica, Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio: netko drugi, ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći: prijatelj/prijateljica, ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: majci, ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć: prijatelju/ prijateljici* može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na spol ispitanika.

Odgovor na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama*, grafički je prikazan na slici 3.

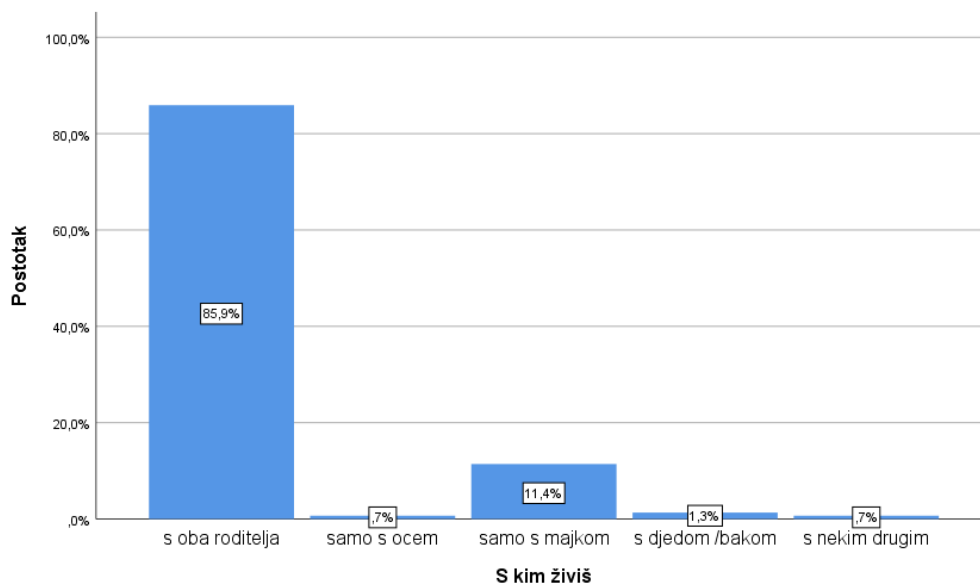
Slika 3. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama

Kod pitanja *s kim živiš* 85,9% navodi s oba roditelja, 0,7% navodi samo s ocem, 11,4% navodi samo s majkom, 1,3% navodi s djedom /bakom, dok 0,7% navodi s nekim drugim.

Tablica 6. Broj ispitanika s obzirom na to s kim žive

S kim živiš	s oba roditelja	128	85,9%
	samo s ocem	1	0,7%
	samo s majkom	17	11,4%
	s djedom /bakom	2	1,3%
	s nekim drugim	1	0,7%
	Ukupno	149	100,0%

Grafički prikaz odgovora na pitanje *s kim živiš* prikazan je na slici 4.

Slika 4. Broj ispitanika s obzirom na to s kim žive

Odgovori na pitanje koje izvannastavne aktivnosti pohađaš, prikazani su u tablici 7.

Tablica 7. Koje izvannastavne aktivnosti pohađaš- ukupno

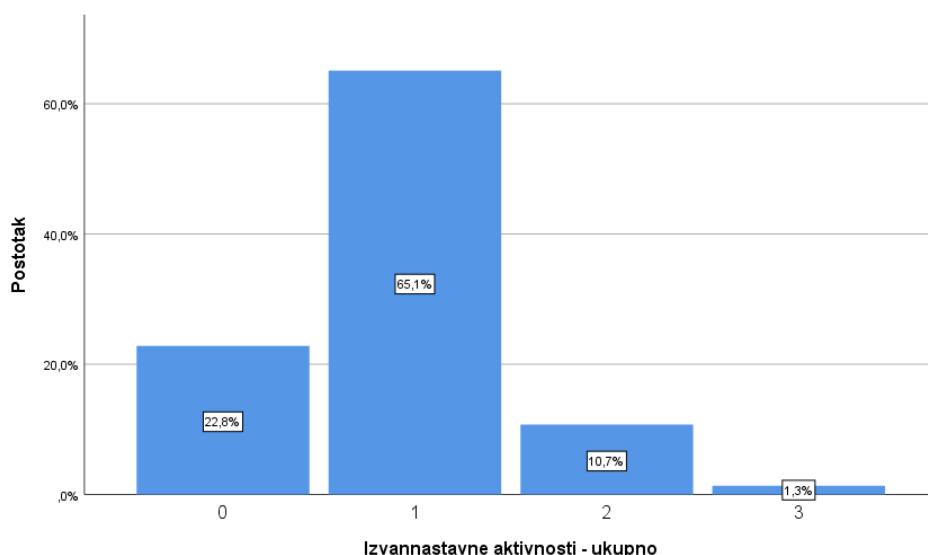
		N	%
glazba	da	18	12,1%
	ne	131	87,9%
	Ukupno	149	100,0%
sportske aktivnosti	da	87	58,4%
	ne	62	41,6%
	Ukupno	149	100,0%
likovne radionice	da	6	4,0%
	ne	143	96,0%
	Ukupno	149	100,0%
ples	da	7	4,7%
	ne	142	95,3%
	Ukupno	149	100,0%
pjevanje	da	8	5,4%
	ne	141	94,6%
	Ukupno	149	100,0%
ostalo	da	9	6,0%
	ne	140	94,0%
	Ukupno	149	100,0%
nemam izvannastavne aktivnosti	da	34	22,8%
	ne	115	77,2%
	Ukupno	149	100,0%

Najveći udio ispitanika navodi sportske aktivnosti (58,4%), 22,8% navodi kako nema izvannastavnih aktivnosti, a glazbom se bavi 12,1% ispitanika. 4% ispitanika navodi kako pohađa likovne radionice, 4,7% ples, a 5,4% ispitanika pohađa pjevanje. Od ostalih aktivnosti ispitanici navode kako pohađaju folklor, jahanje, borilačke vještine, Crveni križ, ribolov, pećanje, tehničku grupu i geografiju

Tablica 8. Broj ispitanika po izvannastavnim aktivnostima

		N	%
Izvannastavne aktivnosti - ukupno	0	34	22,8%
	1	97	65,1%
	2	16	10,7%
	3	2	1,3%
	Total	149	100,0%

Iz prikazane tablice vidljivo je da 22,8% ne pohađa niti jednu aktivnost, 65,1% pohađa jednu aktivnost, 10,7% pohađa 2 aktivnosti, dok 1,3% pohađa 3 aktivnosti, što je grafički prikazano na slici 5.

Slika 5. Broj ispitanika s obzirom na izvannastavne aktivnosti

Na otvoreno pitanje *što ti misliš da bi trebalo poduzeti da vršnjačko nasilje ne bude učestala pojava koja često ima vrlo teške posljedice čak i tijekom čitavog života osobe koja je bila žrtva* ispitanici su davali odgovore kao: bolje odgojiti dijete, kazniti nasilnika, da budu strože kazne, da roditelji budu stroži, da učitelji budu stroži, dati odgojne mjere jer su mobiteli problem nasilja, od malena učiti djecu da to nije dobro, održavati predavanja, razgovarati, učiti djecu o njihovim osjećajima i kako bi trebali kontrolirati ljutnju.

Na otvoreno pitanje *što misliš da bi trebalo poduzeti kada je netko nasilnik*, ispitanici su odgovarali: boriti se, reći roditeljima, nastavniku, psihologu, nekom starijem, istući ga da vidi kako je drugima, popričati s njim, poslati ga u zatvor, pitati ga ako mu treba pomoć, odrediti mu pedagošku mjeru, prijaviti ga, vratiti mu istom mjerom, pružiti mu stručnu pomoć, razgovarati s njim.

Odgovori ispitanika na otvoreno pitanje *ukoliko postoji bilo što što bi nam želio poručiti u svezi vršnjačkog nasilja, molimo te da nam napišeš prikazani su u tablici 9.*

Tablica 9. *Ukoliko postoji bilo što što bi nam želio poručiti u svezi vršnjačkog nasilja, molimo te da nam napišeš*

Ako ste žrtva vršnjačkog nasilja obratite se osobi u koju imate najviše povjerenja, onaj tko je nasilnik samo još nije odrastao i ima neku prazninu u životu koju prekriva nasiljem
Budimo dobri jedni prema drugima. Nemojmo sudjelovati u vršnjačkom nasilju
Čak u svakoj školi uvijek postoji netko tko će te ismijavati
Da bi psiholozi u školi trebali par puta godišnje popričati s učenicima pa bi možda bilo lakše spriječiti nasilje
Da bude posljedica i za nasilnika
Da kažete roditeljima i školi
Da ne hodamo sami po mračnim ulicama ili šumama. Da djeca pripaze koga prate na društvenim mrežama
Da nema toliko mobitela i puno elektronike ne bi bilo vršnjačkog nasilja jer se to sve uči preko elektronskih uređaja
Da se poduzmu mjere koje će osvijestiti nasilnike što rade i natjerati ih da prestanu
Da to izbjegnemo
Da to ne radimo
Da učitelji u školi obrate pažnju ako je netko tih, miran, povučen ili odjednom popusti u školi. Da roditelji, učitelji, pedagozi više razgovaraju s djecom
Djeca to rade jer su ljubomorna. Ne treba obraćati pažnju na to. Ako postane previše treba to spriječiti
Događa se češće no što vi mislite
Doživjela sam vršnjačko nasilje više puta i nije se nikad prekinulo još se to događa
Htjela bih da nasilje ne postoji u našim životima, da budemo sretni i slobodni
Iskreno mislim da se nikog na bilo koji način ne bi trebalo zlostavljati jer ponekad riječi bole više od udarca

Kažnjavati nasilnike
Lijepom riječi se ništa ne postiže
Molim vas da malo više se pobrinete za psihičko zdravlje, više me boli psihički kad me netko vrijeđa, rana prođe ali sjećanje ne
Možda da se potiče ljude da pričaju o tome, da žrtve vršnjačkog nasilja ne misle da su same
Najčešće se događa iz dosade te provociranja
Nasilnici napadaju druge jer nemaju pametnijeg posla. Treba ih ignorirati, ne slušati ih jer su spremni reći sve kako bi ispali važni u društvu
Ne budimo nasilnici !
Ne treba se sve riješiti tučom
Ne zamarajte se tuđim problemima
Ne zamjerajte se nikome jer će vas maltretirati
Nitko ga ne zaslužuje !
Onoga koji radi probleme da izoliraju i naprave isto što je on radio pa da vidi osjećaj drugih pa će se možda smiriti
Postrožite pravila kućnog reda
Preporučam da učiteljice i učitelji slušaju učenike i paze na njih
To utječe na mentalno zdravlje, par riječi utječe puno
Trebalo bi biti manje nasilja u školi
Trebalo bi stati jer se određene osobe osjećaju loše, a škola bi trebala biti bolje mjesto za sve
Volio bih da to prestane
Vršnjačko nasilje nije fora
Zabranio bih mobitele i stavio da svi nose istu obuću
Želim da to prestane, da se opamete i shvate malo što rade
Željela bih poručiti djeci koja su doživjela nasilje da se otvore i kažu nekome jer može postati jako opasno

5 RASPRAVA

Vršnjačko nasilje je oduvijek bilo prisutno, ali su se s vremenom mijenjali pristupi prema problemu kao i oblici nasilja. Istraživanja vezana uz problem nasilja među vršnjacima najčešće se provode među učenicima osnovnih škole te se uspoređuje odnos među spolovima kao i oblici zlostavljanja. Cilj ovog rada bio je istražiti postoje li razlike u činjenju i trpljenju vršnjačkog nasilja u odnosu na spol kao i razlike vezane uz urbanitet.

Prvi cilj bio je istražiti javlja li se vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima ruralnih ili urbanih sredina. Kad se pogleda odgovor na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štibanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari*, vidimo da je fizički oblik nasilja prisutan, da 3 ispitanika iz urbane sredine taj oblik nasilja doživljavaju svaki dan, njih 8 skoro svaki dan, a 22 ponekad, dok 3 ispitanika ruralne sredine taj oblik nasilja doživljavaju svaki dan, 10 skoro svaki dan, a 26 ponekad.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijete, ismijavanje*, 4 ispitanika urbane sredine odgovorilo je da taj oblik nasilja doživljava svaki dan, njih 11 skoro svaki dan, 38 ponekad. 6 ispitanika ruralne sredine izjavljuje da taj oblik nasilja doživljava svaki dan, 11 skoro svaki dan, a 34 ponekad. Iz rezultata je vidljivo da je ovaj oblik nasilja prisutan i podjednako zastupljen u urbanoj i ruralnoj sredini.

Kad se pogledaju odgovori na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama*, vidi se da 2 ispitanika urbane sredine doživljava svaki dan, 11 skoro svaki dan, a 24 ponekad. Što se tiče ruralne sredine, 1 ispitanik doživljava svaki dan, 9 skoro svaki dan, 28 ponekad, što pokazuje da je ovaj oblik nasilja podjednako zastupljen u obje sredine.

1 ispitanik urbane sredine odgovorio je na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca* da to doživljava svaki dan, 1 ispitanik skoro svaki dan, 5 ponekad, dok u ruralnoj sredini 5 ispitanika odgovara da to doživljavaju ponekad što je za mali postotak manje nego u urbanoj sredini.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi*, 2 ispitanika urbane sredine odgovorilo je da to doživljava svaki dan, a 8 ponekad, dok 1 ispitanik ruralne sredine izjavljuje da to doživljava svaki dan, dok njih 6 njih doživljava ponekad, što pokazuje da je ovaj oblik nasilja u većem postotku prisutan među učenicima urbane sredine, što se može objasniti i mogućom činjenicom da su djeca u ruralnim sredinama više religiozna.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta*, 1 ispitanik urbane sredine odgovorio je da to doživljava skoro svaki dan, 12 ponekad, dok u ruralnoj sredini 1 ispitanik takav oblik nasilja doživljava svaki dan, 1 skoro svaki dan, a 15 ponekad.

Kad pogledamo činjenje vršnjačkog nasilja, na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari*, 1 ispitanik urbane sredine odgovorio je da to radi skoro svaki dan, 15 njih ponekad, dok 1 ispitanik ruralne sredine odgovorio je da to radi svaki dan, 1 skoro svaki dan, a 19 ponekad što je za mali postotak više nego u urbanoj sredini.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje*, 19 ispitanika urbane sredine odgovorilo je da to radi ponekad, a što se tiče ruralne sredine, 1 ispitanik to radi svaki dan, 1 skoro svaki dan, dok njih 26 to radi ponekad, što ukazuje na to da ovaj oblik nasilja vrše češće učenici u ruralnoj sredini.

Pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama*, 4 ispitanika urbane sredine odgovara da to rade drugima skoro svaki dan, 18 njih ponekad, dok 1 ispitanik ruralne sredine izjavljuje da to radi svaki dan, 1 skoro svaki dan, a 30 ponekad, što pokazuje da se ovaj oblik nasilja češće javlja u ruralnoj sredini.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca*, 1 ispitanik urbane sredine to radi svaki dan, 1 ponekad, dok u ruralnoj sredini niti jedan ispitanik prema drugima ne provodi ovaj oblik nasilja. U prilog ovome govori moguća činjenica da su djeca u seoskim sredinama više voljna pomoći drugima, a ne oduzimati od njih.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi*, 1 ispitanik urbane sredine izjavio je da to radi skoro svaki dan, 2 ispitanika povremeno, dok u ruralnoj sredini niti jedan ispitanik ne koristi ovaj oblik nasilja što može ukazivati na to da djeca u seoskim sredinama više poštuju kulturološke različitosti među ljudima.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta*, iz urbane sredine 1 ispitanik odgovorio je da to

radi svaki dan, 1 skoro svaki dan, 4 ponekad, dok 4 ispitanika ruralne sredine ovaj oblik nasilja primjenjuju ponekad.

Drugi cilj je bio istražiti postoje li spolne razlike u učestalosti činjenja fizičkog, verbalnog, socijalnog, ekonomskog, kulturalnog i elektroničkog nasilja, a treći cilj postoje li spolne razlike u učestalosti trpljenja fizičkog, verbalnog, socijalnog, ekonomskog, kulturalnog i elektroničkog nasilja.

Kad se pogledaju rezultati u odnosu na spol, na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari*, 4 ispitanika muškog spola odgovorilo je svaki dan, 8 ispitanika skoro svaki dan, 28 ponekad. S druge strane, 2 ispitanika ženskog spola odgovorilo je da je ovakav oblik nasilja doživjelo svaki dan, 10 skoro svaki dan, a 20 ponekad, što prema ovim podacima ukazuje da dječaci češće doživljavaju ovaj oblik nasilja što potvrđuju i mnoga istraživanja (18).

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje*, 5 ispitanika muškog spola odgovorilo je da je ovakav oblik nasilja doživjelo svaki dan, 7 skoro svaki dan, 35 ponekad. 5 ispitanika ženskog spola odgovorilo je da su ovaj oblik nasilja doživjeli svaki dan, njih 15 skoro svaki dan, 37 ponekad što pokazuje da djevojčice češće doživljavaju ovaj oblik nasilja (18).

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama*, 1 ispitanik muškog spola odgovorio je svaki dan, 5 ispitanika skoro svaki dan, 21 ponekad, dok su 2 ispitanika ženskog spola odgovorila da ovaj oblik nasilja doživljavaju svaki dan, 15 skoro svaki dan, a 31 ponekad te je iz navedenog vidljivo da djevojčice u većoj mjeri doživljavaju ovaj oblik nasilja što i potvrđuje statistički značajna razlika u ovom istraživanju.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca*, 5 ispitanika muškog spola odgovorilo je da ponekad doživljava ovaj oblik nasilja, dok je 1 ispitanik ženskog spola odgovorio da ovaj oblik doživljava svaki dan, 1 skoro svaki dan, 5 njih ponekad.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi*, 7 ispitanika muškog spola odgovorilo je ponekad, 3 ispitanika ženskog spola odgovorilo je da doživljava svaki dan, dok 7 njih doživljava ponekad što ukazuje da djevojčice u malom postotku češće doživljavaju ovaj oblik nasilja.

Kad pogledamo rezultate obzirom na spolne razlike, na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta*, 10 ispitanika muškog spola odgovorilo je da doživljava ponekad, dok 1 ispitanik ženskog spola doživljava svaki dan, 2 skoro svaki dan, 17 ponekad, što pokazuje da djevojčice češće doživljavaju ovaj oblik nasilja.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari*, 1 ispitanik muškog spola odgovorio je da ovaj oblik nasilja vrši svaki dan, 1 skoro svaki dan, a 18 ponekad. 1 ispitanik ženskog spola odgovorio da ovaj oblik vrši nad drugom djecom skoro svaki dan, 16 njih to radi ponekad. Dječaci češće koriste fizičku agresiju koja dovodi do boli ili tjelesnih ozljeda (39).

Kad se pogledaju rezultati pitanja *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje*, 1 ispitanik muškog spola odgovorio je da to drugima radi svaki dan, 1 skoro svaki dan, dok njih 21 to radi ponekad. Kad pogledamo ispitanike ženskog spola, 24 njih to povremeno radi drugima.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama*, 2 ispitanika muškog spola je odgovorilo da to radi skoro svaki dan, 20 njih to radi povremeno, dok 1 ispitanik ženskog spola to radi svaki dan, 3 skoro svaki dan, a 28 ponekad.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca*, 1 ispitanik muškog spola izjavio je da to radi ponekad, dok 1 ispitanik ženskog spola izjavljuje da to radi svaki dan.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi*, 1 ispitanik muškog spola navodi da to radi povremeno, a 1 ispitanik ženskog spola to radi skoro svaki dan, a 1 ponekad.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta*, 1 ispitanik muškog spola navodi da to radi svaki dan, 1 ponekad. Što se tiče ispitanika ženskog spola, 1 izjavljuje da to radi skoro svaki dan, a 7 njih povremeno.

Na pitanje *koliko često si u posljednjih godinu dana učinio neki drugi oblik nasilja nekome od vršnjaka i o čemu se radilo*, 3 ispitanika muškog spola izjavilo je da to radi svaki dan, 3 skoro svaki dan, 11 ponekad. 1 ispitanik ženskog spola odgovorio je da drugima radi svaki dan, 4

skoro svaki dan, 11 ponekad. Drugi oblici nasilja koje ispitanici navode su iskorištavanje, gađanje, prijetnje, razni nazivi, širenje neistinitih priča, osuđivanje, slikanje bez dozvole, gušenje (potezanje za vrat).

Tjelesne promjene, kao i promjene na socijalnom, kognitivnom pa tako i emocionalnim planu kod mlade osobe uvjetuje promjene u doživljavanju slike o sebi te sve to može odrediti njezino ponašanje (18).

Na pitanje *ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio*, 10 ispitanika muškog spola izjavilo je da nisu napravili ništa, 21 rekao nasilniku da prestane, 12 udario ga, 13 rekao roditeljima, 7 rekao prijatelju/prijateljici, 7 rekao nastavniku/nastavnici. 8 ispitanika ženskog spola izjavilo je da nisu poduzeli ništa, 20 rekao da prestane, 8 udario ga, 22 rekao roditeljima, 19 rekao prijatelju/prijateljici, 11 rekao nastavniku/nastavnici. Ukoliko se usporede škole, vidi se da 14 učenika iz grada nije poduzelo ništa što pokazuje i statistički značajnu razliku što može ukazivati na to da učenici u ruralnim sredinama više vjeruju da im netko može pomoći pa su stoga i više spremni potražiti pomoć. Isto tako se može zaključiti da djevojčice lakše poduzimaju nešto ukoliko su žrtve, privrženije su roditeljima nego dječaci, a veliku ulogu u njihovom životu igraju i prijatelji i prijateljice što pokazuje i statistički značajna razlika djevojčica u ruralnim sredinama prema prijateljima. Prema nekim ranijim istraživanjima, djevojčice su u velikoj mjeri bile manje spremne govoriti i poduzeti nešto u vezi nasilja, a sve se pripisivalo ili društvenim normama ili poimanju ženskog spola kao manje nasilnog (38).

Na pitanje *ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio*, 58 ispitanika muškog spola izjavilo je da je to bio otac, 22 majka, 4 brat, 5 sestra, 11 prijatelj/prijateljica, 4 nastavnik/nastavnica, 2 pedagog/psiholog u školi. 61 ispitanik ženskog spola je na ovo pitanje dao odgovor da je razgovarao s ocem, 27 s majkom, 5 s bratom, 8 s sestrom, 26 s prijateljem/prijateljicom, 6 s nastavnikom/ nastavnicom, a 7 ispitanika razgovaralo je s pedagogom/ psihologom u školi. Kad se usporede rezultati škola vidljivo je da se učenici iz urbanih i ruralnih sredina za pomoć otprilike podjednako obraćaju ocu i majci dok se djevojčice ruralnih sredina ipak za razgovor u nešto većoj mjeri obraćaju prijateljima što pokazuje i statistički značajna razlika i ukazuje na to da se djevojčice u ruralnim sredinama više međusobno družite možda imaju više prijatelja/prijateljica s kojima mogu razgovarati i povjeriti im se. Iz ovih rezultata se može zaključiti da djevojčice češće razgovaraju s ocem kao jačim članom i nositeljem obitelji, zatim majkom kojoj su privrženije. Isto tako djevojčice se češće od dječaka povjeravaju nastavniku i pedagogu/ psihologu u školi. U prilog tome ide činjenica da je jednakost spolova utjecala na promjenu tradicionalnog pogleda na nasilje kao pretežno mušku

osobinu, a mlađe generacije djevojčica otvorenije govore o svojim problemima i agresivnosti (38).

Na pitanje *ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći*, 17 ispitanika muškog spola odgovorilo je otac, 22 majka, 4 brat, 2 sestra, 13 prijatelj/ prijateljica, 6 nastavnik/ nastavnica, a 3 pedagog/ psiholog u školi. 16 ispitanika ženskog spola odgovorilo je da im je pokušao pomoći otac, 25 majka, 4 brat, 7 sestra, 28 prijatelj/prijateljica, 10 nastavnik/ nastavnica i 9 ispitanika odgovorilo je da je to bio pedagog/ psiholog u školi. U ruralnim sredinama učenici ženskog spola češće dobivaju pomoć od oca, majke, ali i prijatelja što pokazuje statistički značajna razlika. Iz rezultata je vidljivo da djevojčice češće traže pomoć od oca zbog mogućeg osjećaja zaštićenosti kao jačeg člana obitelji, a majci i prijateljicama su privržene pa od njih češće traže, ali i dobivaju pomoć. Istraživanja pokazuju da je majčinski nadzor negativno povezan s vršnjačkim nasiljem jer je nedostatak privrženosti prediktor kako za činjenje tako i za trpljenje nasilja (18).

Na pitanje *ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć*, 31 ispitanik muškog spola odgovorio je da bi se obratio ocu, 38 majci, 9 bratu, 4 sestri, 19 prijatelju/ prijateljici, 19 nastavniku/ nastavnici, 10 pedagogu/ psihologu u školi, a 9 njih se ne bi obratilo nikome, dok je 39 ispitanika ženskog spola odgovorilo da bi se obratilo ocu, 54 majci, 4 bratu, 11 sestri, 38 prijatelju/ prijateljici, 23 nastavniku/ nastavnici, 13 pedagogu/ psihologu u školi, a 11 ispitanika ne bi se za pomoć obratilo nikome. Statistički značajna razlika pokazala je da bi se učenici ženskog spola u većoj mjeri obratili za pomoć majci i prijateljicama. Kad se usporede škole, učenici ruralnih sredina ipak bi se u malom postotku više obratili ocu, majci, nastavniku i pedagogu odnosno psihologu u školi. Učenici urbane sredine ipak se u nešto većoj mjeri ne bi za pomoć obratilo nikome.

Što se tiče trpljenja vršnjačkog nasilja, može se vidjeti da učenici u ruralnim sredinama doživljavaju fizičko i elektroničko nasilje, a učenici u urbanim sredinama ekonomsko i kulturalno nasilje dok verbalno i socijalno doživljavaju podjednako. Što se tiče činjenja nasilja, učenici u ruralnim sredinama čine fizičko, verbalno i socijalno nasilje, dok učenici u urbanim sredinama čine ekonomsko, kulturalno i elektroničko nasilje. Kad se pogledaju spolne razlike, dječaci trpe fizičko nasilje dok djevojčice trpe verbalno, socijalno, kulturalno i elektroničko nasilje, a podjednako trpe ekonomsko nasilje. Dječaci čine fizičko nasilje, a djevojčice socijalno i elektroničko, dok podjednako čine verbalno i ekonomsko nasilje.

Obzirom na urbanitet, nije otkrivena statistička značajnost, nasilje se događa podjednako u školama urbanih i ruralnih sredina, čime se odbacuje prva hipoteza da je vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima urbanih sredina nego osnovnoškolcima ruralnih sredina. Što se tiče

spolnih razlika u činjenju vršnjačkog nasilja, ovim istraživanjem potvrđeno je da postoji statistički značajna razlika u odnosu na spol ispitanika te da djevojčice češće čine socijalno nasilje kao što je izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama, čime se odbacuje druga hipoteza da dječaci češće čine vršnjačko nasilje nego djevojčice. U trpljenju vršnjačkog nasilja nije utvrđena statistička značajnost te se stoga odbacuje treća hipoteza da dječaci češće trpe neki oblik vršnjačkog nasilja nego djevojčice. Ono što se pojavilo kao poteškoća pri prikupljanju podataka je osipanje uzorka, jer, iako je anketa bila anonimna, nisu svi roditelji potpisali informirani pristanak kojim djeci omogućavaju sudjelovanje u istraživanju, čime se postavlja pitanje koliko su roditelji upućeni u fenomen vršnjačkog nasilja te zašto ne žele da djeca govore o tome.

6 ZAKLJUČAK

Nasilno ponašanje među djecom i mladima je ozbiljan društveni problem koji zahtijeva sveobuhvatno razumijevanje njegovih uzroka i posljedica. Nasilje među vršnjacima, poznato kao vršnjačko nasilje, može imati dugoročne negativne učinke na žrtve i agresore, te utječe na njihovo fizičko i emocionalno blagostanje. Tri su ključna područja koja mogu značajno utjecati na nasilno ponašanje djece: utjecaj obitelji, utjecaj vršnjaka i mediji kao potencijalni uzrok nasilnog ponašanja. Razumijevanje uzroka nasilnog ponašanja kod djece ključno je za razvoj preventivnih mjera i intervencija koje će smanjiti incidenciju i ozbiljnost nasilja.

Premda postoji jasan utjecaj medija na nasilno ponašanje djece, interakcija medija s drugim čimbenicima, kao što su obiteljsko okruženje, utjecaj vršnjaka i socijalno okruženje, također igra važnu ulogu u razumijevanju nasilnog ponašanja djece. Tako je utjecaj obitelji na nasilno ponašanje djece vrlo značajan jer prisutnost nasilja unutar obitelji, roditeljski stilovi odgoja i kvaliteta međusobnih odnosa imaju važnu ulogu u oblikovanju djetetovog ponašanja, uključujući sklonost prema vršnjačkom nasilju, ali i nasilju općenito. Razumijevanje tih čimbenika može pomoći u razvoju preventivnih mjera i intervencija usmjerenih na smanjenje nasilnog ponašanja djece. Vrlo je važno provesti preventivne mjere kako bi se smanjio utjecaj nasilnih medijskih sadržaja na djecu. Roditelji, učitelji i skrbnici imaju važnu ulogu u educiranju djece o kritičkom razmišljanju i medijskoj pismenosti. Ograničavanje vremena izloženosti nasilnim medijskim sadržajima, poticanje alternativnih oblika zabave i promicanje pozitivnih vrijednosti i modela ponašanja, također mogu pomoći u smanjenju utjecaja medija na nasilno ponašanje djece. Općenito, istraživanja koja su proučavala posljedice nasilja od strane vršnjaka pokazuju da se djeca koja su kontinuirano žrtve, suočavaju s problemima prilagodbe, kao i da sva djeca nisu jednako pogođena vršnjačkim nasiljem.

Uzimajući u obzir sve podatke iz ovog istraživanja, može se zaključiti da, iako nije utvrđena statistička značajnost obzirom na postavljene hipoteze, nasilje u školama postoji. Srećom, veliki dio učenika ne doživljava nasilje, ali ono što je zabrinjavajuće je činjenica da ipak pojedini učenici nasilje doživljavaju ponekad, a neki čak i svaki dan. Nasilje se podjednako javlja u urbanim i ruralnim sredinama, učenici u ruralnim sredinama više doživljavaju elektroničko i fizičko, a učenici u urbanim sredinama više kulturalno i ekonomsko nasilje, dok podjednako doživljavaju verbalno i socijalno nasilje. U urbanim sredinama više čine drugima kulturalno, ekonomsko i elektroničko, dok u ruralnim čine verbalno, fizičko te socijalno nasilje. Obzirom na spol, dječaci trpe fizičko, a djevojčice socijalno, verbalno, elektroničko te kulturalno, dok

podjednako trpe ekonomsko nasilje. Što se tiče dječaka, oni drugima čine fizičko, a djevojčice socijalno i elektroničko nasilje, dok podjednako drugima čine verbalno i ekonomsko nasilje. Tijekom anketiranja, došlo se do zaključka da učenici ne znaju razliku između „zezanja“ i nasilja. Pojedini učenici ne znaju prepoznati kada se radi o šali, odnosno kada to postaje ozbiljan problem. Iako škole imaju status „mjesta nulte tolerancije na nasilje“, moguće je da se o nasilju nedovoljno govori. Iz istraživanja je vidljivo da se učenici rijetko za problem obraćaju nastavnicima ili stručnoj službi (pedagog/ psiholog). U svojim odgovorima navode kako o vršnjačkom nasilju treba više razgovarati kako u školi tako i izvan nje, kao i da nasilnici trebaju biti kažnjeni, što može ukazivati na to da se možda nedovoljno radi na prevenciji, već se poduzimaju radnje kada se nasilje dogodi.

Nedostatak u ovom istraživanju je nedovoljan odaziv ispitanika obzirom da nisu svi roditelji dali suglasnost čime se omogućava djetetu da sudjeluje u istraživanju. Postavlja se pitanje koji to roditelji nisu dali suglasnost. Jesu li to oni čija djeca imaju neke poremećaje u ponašanju ili djeca koja su na bilo koji način uključena u neki oblik zlostavljanja. Mogući odgovor je i da se roditelji boje istine, odnosno vlastitih sumnji na pozitivan odgovor na nasilje kod njihove djece.

Da bi se izbjeglo nasilno ponašanje među vršnjacima, svakako bi bilo potrebno provoditi preventivne programe kojima bi se smanjio intenzitet kao i učestalost nasilnog ponašanja, ali isto tako postavili i okviri da bi se poslala poruka kako nasilje u našem okruženju nije oblik prihvatljivog ponašanja. Prioriteti i ciljevi preventivnih programa bi se trebali prije svega bazirati na educiranosti učenika o posljedicama kao i vrstama nasilja te u školi stvarati ozračje kako bi se njegovali odnosi i suradnja te poštovale razlike svakog učenika. Posebnu pozornost treba posvetiti senzibiliziranju djevojčica na ozbiljnu štetnost oblika nasilja koji su manje vidljivi, kao što je socijalno isključivanje. Svi programi bi se trebali početi provoditi već u nižim razredima osnovne škole kako bi učenici školu mogli percipirati kao sigurno mjesto. Također se smatra potrebnim uključivanje roditelja kako bi se osnažili za bolji odgoj djece i razumijevanje različitih promjena u djetetovom ponašanju te na vrijeme mogli potražiti pomoć, čime bi se postigli i preduvjeti za bolju komunikaciju te kvalitetnije obiteljske odnose. Buduća istraživanja bi trebala biti usmjerena na pridobivanje što većeg broja ispitanika kako bi se dobila jasnija slika o fenomenu vršnjačkog nasilja, kao i o mehanizmima, ali i mogućim moderatorima utjecaja - kako u kratkoročnom, tako i u dugoročnom smislu.

7 LITERATURA

1. Stepanić L. Vršnjačko nasilje i preventivni programi. *Varaždinski učitelj Digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*. 2019;2(2):67–77.
2. Reić Ercegovac I. Doživljeno vršnjačko nasilje: relacije s dobi, spolom, razrednim ozračjem i školskim uspjehom. *Školski vjesnik* 2016;65(2):251–71.
3. Zloković J. Nasilje među vršnjacima problem obitelji, škole i društva. *Pedagoški istraživanja*. 2004;1(2):207–19.
4. Rajhvajn Bulat L, Ajduković M. Obiteljske i psihosocijalne odrednice vršnjačkoga nasilja među mladima. *Psihološki teme*. 2012;21(167–194).
5. Macan Lucchetto M. Vršnjačko nasilje djece osnovnih škola u urbanim i ruralnim sredinama Istarske županije. *Fakultet zdravstvenih studija Rijeka*; 2017.
6. Belančić T, Nikčević Milković A, Šuto A. Nasilje među vršnjacima– postoji li razlika u gradskim, prigradskim i seoskim sredinama? *Školski vjesnik*. 2013;62(2–3):269–86.
7. Nikčević Milković A. Nasilje među djecom u osnovnoj školi – Postoje li razlike u zavičajnom, nacionalnom i globalnom kontekstu. *Zavičajnost, globalizacija i škola/Vrcić-Mataija, Sanja, Grahovac-Pražić, Vesna. Gospić: Visoka učiteljska škola*; 2006; 203–23.
8. Čatić N. Utjecaj porodice i medija na pojam vršnjačkog nasilja u osnovnim školama. *Fakultet političkih nauka Sarajevo*; 2021.
9. Bilić V, Zloković J. Fenomen maltretiranja djece. *Prepoznavanje i oblici pomoći obitelji i školi*. Zagreb: Naklada Ljevak; 2004.
10. Bilić V, Buljan Flander G, Hrpka H. Nasilje nad djecom i među djecom. Zagreb: Naklada Slap; 2012.
11. Olweus D. Nasilje među djecom u školi. Zagreb: Školska knjiga; 1998.
12. Olweus D. Nasilništvo u školi. Zagreb: Educa; 1996.
13. Zloković J. Obiteljski diskurs u kontekstu nasilja maloljetne djece nad roditeljima. *Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci*; 2014.
14. Field, Evelyn M. *Živjeti bez nasilja*. Zagreb: Naklada Kosinj; 2004.
15. Coloroso B. Nasilnik, žrtva i promatrač-od vrtića do srednje škole-kako roditelji i učitelji mogu pomoći u prekidanju kruga nasilja. Zagreb: Tiskara Millennium; 2004.
16. Buljan Flander G, Šostar Z. Nasilje među djecom - Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. 2010.
17. Strabić N, Tokić Milaković A. Elektroničko nasilje među djecom i njegova usporedba s

- klasičnim oblicima vršnjačkog nasilja. Časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju. 2016;24(2):166–83.
18. Klarin M. Vršnjačko nasilje među djecom u kontekstu roditeljskog ponašanja. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 2014;50(1):81–92.
 19. Menesini E, Salmivalli C. Bullying in schools: the state of knowledge and effective interventions. *Psychol heal med*. 2017;22(1):240–53.
 20. Labella MH, Masten AS. Family influences on the development of aggression and violence. *Current opinion in psychology*. 2018; 19:11-16.
 21. Smith J, Johnson A. The influence of family violence on child and adolescent violent behavior: A systematic review and meta-analysis. *Journal of family psychology*. 2010;24(5):587-598.
 22. Anderson CA, Bushman BJ. Human aggression. *Annual review of psychology*. 2002;53(1):27-51.
 23. Olweus D. School bullying: Development and some important challenges. *Annual review of clinical psychology*. 2013;9:751-780.
 24. Fergusson DM, Lynskey, MT, Horwood LJ. Childhood sexual abuse and psychiatric disorder in young adulthood: II. Psychiatric outcomes of childhood sexual abuse. *Journal of the american academy of child & adolescent psychiatry*. 1996;34(10):1365-1374.
 25. Coleman JN, Farrell AD. The influence of exposure to violence on adolescents' physical aggression: The protective influence of peers. *Journal of adolescence*. 2021;90:53-65.
 26. Parker JG, Asher SR. Peer relations and later personal adjustment: Are low-accepted children at risk? *Psychological bulletin*. 1993;113(1):90-109.
 27. Dodge KA, Coie JD, Lynam D. Aggression and antisocial behavior in youth. U: Damon W, Lerner RM, Eisenberg N, ur. *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development*. New York: John Wiley and sons; 2006: 719–788.
 28. O'Connell P, Pepler D, Craig W. Peer involvement in bullying: Insights and challenges for intervention. *Journal of adolescence*. 1999;22(4):437-452.
 29. Bandura A, Ross D, Ross SA. Imitation of film-mediated aggressive models. *The journal of abnormal and social psychology*. 1963;66:3-11.
 30. Dillon KP, Bushman BJ. Effects of exposure to gun violence in movies on children's interest in real guns. *JAMA pediatrics*. 2017;171(11):1057-1062.
 31. Bushman BJ, Kerwin T, Whitlock T, Weisenberger JM. The weapons effect on wheels: Motorists drive more aggressively when there is a gun in the vehicle. *Journal of experimental social psychology*. 2017;73:82-85.

32. Anderson CA, Bushman BJ. Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behavior: A meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological science*. 2001;12(5):353-359.
33. Huesmann LR, Taylor LD. The role of media violence in violent behavior. *Annual review of public health*. 2006;27:393-415.
34. Ladd G, Troop-Gordon W. The role of chronic peer difficulties in the development of children's psychological adjustment problems. *Child development*. 2003;74:1344-1367.
35. Hawker D, Boulton M. Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of child psychology & psychiatry & allied disciplines*. 2000;41:441-455.
36. Card N. Victims of peer aggression: A meta-analytic review. U: Card N, Nishina A: Whipping boys and other victims of peer aggression: Twenty-five years of research, now where do we go? Innovative poster symposium presented at the biennial meeting of the society for research on child development, Tampa, FL, April 24-27, 2003.
37. Schwartz D, Proctor L., Chien D. The aggressive victim of bullying: Emotional and behavioural dysregulation as a pathway to victimization by peers. U: Juvonen J, Graham S. ur: Peer harassment in school. The plight of the vulnerable and victimized, 2001, str. 147-174. New York: Guilford Press.
38. Prpić I. Vršnjačko nasilje među djevojkama. *Ljetopis socijalnog rada*. 2006;13(2):315–30.
39. Bojčić K, Mandić Vidaković S. Vršnjačko nasilje i učenička percepcija školske klime 1. 2022;1–16.

PRIVITCI

Privitak A: popis ilustracija

Tablice

Tablica 1. Prikaz broja ispitanika po školama, sredini u kojoj žive i spolu

Tablica 2. Usporedba s obzirom na promatrane škole

Tablica 3. Hi kvadrat test s obzirom na promatrane škole

Tablica 4. Usporedba s obzirom na spol ispitanika

Tablica 5. Hi kvadrat test s obzirom na spol ispitanika

Tablica 6. Broj ispitanika s obzirom na to s kim žive

Tablica 7. Koje izvannastavne aktivnosti pohađaš- ukupno

Tablica 8. Broj ispitanika po izvannastavnim aktivnostima

Tablica 9. Ukoliko postoji bilo što što bi nam želio poručiti u svezi vršnjačkog nasilja, molimo te da nam napišeš

Slike

Slika 3. Broj ispitanika u odnosu na promatrane škole

Slika 4. Broj ispitanika s obzirom na spol

Slika 3. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama

Slika 4. Broj ispitanika s obzirom na to s kim žive

Slika 5. Broj ispitanika s obzirom na izvannastavne aktivnosti

Privitak B: Anketni upitnik

Dragi učenici,

pozivam Vas da sudjelujete u istraživanju u kojem se ispituje vršnjačko nasilje. Istraživanje se provodi u svrhu izrade diplomskog rada studentice Diplomskog sveučilišnog studija Sestrinstvo-menadžment u sestrinstvu, Daniele Višković, na temu „Vršnjačko nasilje među osnovnoškolcima ruralnih i urbanih sredina“. Cilj rada je istražiti javlja li se vršnjačko nasilje češće među osnovnoškolcima ruralnih ili urbanih sredina i postoje li razlike u činjenju i trpljenju vršnjačkog nasilja obzirom na spol. Istraživanje je anonimno, što znači da nigdje ne trebate upisivati svoje ime i prezime, a sudjelovanje dobrovoljno i možete se slobodno i bez ikakvih posljedica povući u bilo koje vrijeme, bez navođenja razloga. Podaci prikupljeni u ovoj anketi bit će korišteni isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Anketa je pisana u muškom rodu, ali se odnosi na oba spola.

Molim vas da na pitanja odgovarate iskreno kako bi rezultati istraživanja bili valjani.

Zahvaljujem na sudjelovanju.

1. Spol (zaokružiti): M Ž

2. S kim živiš? (zaokruži odgovor koji se odnosi na tebe)

- a) s oba roditelja
- b) samo s ocem
- c) samo s majkom
- d) s djedom /bakom
- e) s nekim drugim. S kim? _____

3. Koje izvannastavne aktivnosti pohađaš? (zaokruži odgovor koji se odnosi na tebe)

- a) glazba
- b) sportske aktivnosti
- c) likovne radionice
- d) ples
- e) pjevanje
- f) ostalo. Što? _____
- g) nemam izvannastavne aktivnosti

4. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

5. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

6. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

7. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: krađa i oduzimanje novaca? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

8. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

9. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio slijedeće: dobivanje uznemirujućih poruka ili fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tvojih privatnih podataka ili neistina putem interneta? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

10. Koliko često si u posljednjih godinu dana od svojih vršnjaka doživio neki drugi oblik nasilja i o čemu se radilo?

(na crtu napiši koji drugi oblik nasilja si doživio i zaokruži jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

11. Ukoliko ti se dogodilo nešto od gore navedenog što si napravio ? (zaokruži jedan ili više odgovora)

- a) ništa
- b) rekao da prestane
- c) udario ga
- d) rekao roditeljima
- e) rekao prijatelju/prijateljici
- f) rekao nastavniku/ nastavnici
- g) rekao nekom drugom. Kome? _____
- h) ne događaju mi se takve stvari

12. Ako si razgovarao s nekim o tome što ti se događa, tko je to bio? (zaokruži jedan ili više odgovora)

- a) otac
- b) majka
- c) brat
- d) sestra
- e) prijatelj/ prijateljica
- f) nastavnik/ nastavnica
- g) pedagog/ psiholog u školi

h) netko drugi. Tko? _____

i) nisam razgovarao o tome

j) ne događaju mi se takve stvari

13. Ako su ti se takve stvari događale tko ti je pokušao pomoći? (zaokruži jedan ili više odgovora)

a) otac

b) majka

c) brat

d) sestra

e) prijatelj/ prijateljica

f) nastavnik/ nastavnica

g) pedagog/ psiholog u školi

h) netko drugi. Tko? _____

i) ne događaju mi se takve stvari

14. Ukoliko bi ti se takve stvari događale, kome bi se obratio za pomoć? (zaokruži jedan ili više odgovora)

a) ocu

b) majci

c) bratu

d) sestri

e) prijatelju/ prijateljici

f) nastavniku/ nastavnici

g) pedagogu/ psihologu u školi

h) nekom drugom. Kome? _____

i) nikome

15. Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: udaranje, čupanje za kosu, štipanje, pljuvanje, guranje, uništavanje stvari? (zaokruži samo jedan odgovor)

a) svaki dan

b) skoro svaki dan

c) ponekad

d) nikad

16. Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje, ruganje, zadirkivanje, prijetnje, ismijavanje? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

17. Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: izbjegavanje, ignoriranje, ogovaranje, isključivanje iz grupa na društvenim mrežama? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

18. Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: krađa i oduzimanje novaca? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

19. Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: vrijeđanje na religijskoj, rasnoj ili nacionalnoj osnovi? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

20. Koliko često si u posljednjih godinu dana napravio nekome od vršnjaka slijedeće: slanje uznemirujućih poruka i fotografija mobitelom ili putem interneta, objavljivanje tuđih privatnih podataka ili neistina putem interneta? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) svaki dan
- b) skoro svaki dan
- c) ponekad
- d) nikad

21. Koliko često si u posljednjih godinu dana učinio neki drugi oblik nasilja nekome od vršnjaka i o čemu se radilo?

(na crtu napiši koji drugi oblik nasilja si učinio i zaokruži jedan odgovor)

a) svaki dan

b) skoro svaki dan

c) ponekad

d) nikad

22. Što ti misliš da bi trebalo poduzeti da vršnjačko nasilje ne bude učestala pojava koja često ima vrlo teške posljedice čak i tijekom čitavog života osobe koja je bila žrtva?

23. Što misliš da bi trebalo poduzeti kada je netko nasilnik?

24. Ukoliko postoji bilo što što bi nam želio poručiti u svezi vršnjačkog nasilja, molimo te da nam napišeš.

8 ŽIVOTOPIS

Daniela Višković, rođena 20.10 1969. godine u Raši, Istarska županija.

Nakon osnovne škole upisuje Srednju medicinsku školu u Rijeci koju završava 1988. godine i zapošljava se kao medicinska sestra u Domu za odrasle osobe Nedeščina gdje radi do 1990. godine.

Tada upisuje redovni studij za Više medicinske sestre pri Medicinskom fakultetu u Rijeci, na kojemu diplomira 1992. godine.

Pripravnički staž odrađuje u Domu zdravlja Labin i 1994. godine polaže stručni ispit.

Tijekom 1996. godine radi u više navrata u medicinskoj školi Pula kao nastavnik zdravstvene njege.

Od 2000. godine radi kao medicinska sestra u Ustanovi za zdravstvenu njegu u kući „Kature“ Labin, a od 2005.-2008. kao medicinska sestra u Ordinaciji opće medicine dr. Smiljana Sopta u Potpićnu.

Od 2008. do danas radi kao glavna sestra ustanove za osobe s mentalnim oštećenjem, odnosno Doma za odrasle osobe „Sv. Nedjelja“ Nedeščina.